

RANA KOMMUNE

2012

årsbudsjet

Kommunestyrets vedtak 13.12.2011

Saksprotokoll

Utvalg: Kommunestyret
Møtedato: 13.12.2011
Sak: 85/11
Arkivkode: 151

Resultat: Annet forslag vedtatt

Arkivsak: 11/831 - 20
Tittel: **SAKS PROTOKOLL: BUDSJETT 2012.**

Behandling:

Inhabilitet: Marius Solstrand. Peter Wright trer inn som vara.

Espen Haaland legger fram forslag på vegne av H/FrP/SP/ML/KrF/V:

1. Utgiftsrammen økes med kr. 16.570.000,- som inndeckes ved belastning av disposisjonsfond og mva-kompensasjon. Økningen fordeles som følger:
  - Styrking av skolen inkl. PPT - Kr. 7.000.000,-
  - Økt satsing på barnevern – Kr. 2.000.000,-
  - Styrking av miljøavdelingen og etablering av utvidet måleprogram – kr. 1.000.000,-
  - Styrking av Kirkelig Fellesråd - Kr. 1.700.000,-
  - Økning av stillingshjemler for fysioterapeuter Kr. 1.700.000,-
  - Økning av kultursektoren, øremerket kulturskolen Kr. 300.000,-
  - Økning av tilskudd til Termikk - kr. 300.000,-
  - Senkning av eiendomsskatten på boliger gjennom økt bunnfradrag - Kr.2 .000.000,-
  - Økning av tilskudd til trafikksikkerhetstiltak – Kr. 500 000,-
  - Økt tilskudd til Smeltedigelen – kr. 40 000,-
  - Økt tilskudd til Frivillighetssentralen – kr. 30 000,-
- For 2012 gjennomføres det et samlet nedtrekk for alle avdelinger på 1,5 %. Administrasjonen presenterer forslag til prioriterte nedtrekk i 1. møte 2012.
2. Formannskapets forslag til investeringsbudsjett for 2012 vedtas med følgende endringer:
  - Finansiering
    - Bruk av bundne fond Kr. 22.000.000,-
  - Prosjekter
    - Skolebygg – usepsifisert basert på vedtatt øk.plan Kr. 20.000.000,-
    - Prosjekt Havmannplssen/Strandpromenaden Kr. 2.000.000,-

Geir Waage (AP) fremmer mindretallets forslag fra formannskapet:
Rådmannens forslag vedtas med følgende endringer og tillegg:

Barnehager:

Utbygging av Selfors barnehage planlegges og oppstartes snarest mulig. Sak om utbygging legges fram i forbindelse med økonomiplanbehandling juni 2012.

Skole: Prosjekt kvalitet i skolen:

Det opprettes et eget prosjekt for kvalitet i skolen hvor foreldre, fagforeninger og politikere er representert.

Mål for prosjektet er å klarlegge:

- Hva er en god skole?
- Heving av kvaliteten i Rana-skolen
- Rana kommune som skoleeier

Stedsutvikling:

Det vises til vedtatt reguleringsplan for Mo sentrum. Knyttet til omlegging av vei og riving av Caroline kafe søkes det om stedsutviklingsmidler fra Nordland fylkeskommune.

Framtidige kraftinntekter:

Framtidige økninger i kraftinntekter, inkludert eventuelt ekstraordinært utbytte fra Helgelandskraft AS avsettes på næringsfondet og disponeres til investeringer for å styrke Rana som regionsenter, og legge til rette for fortsatt vekst og utvikling.

Hilde Birgitte Rønningsen (SV) fremmer følgende forslag :

1. Biblioteket ligger an til redusert åpningstid. Dette er et gratis tilbud som vil ramme mange som har lite fra før og som dette bidrar til økt livskvalitet for. Derfor foreslås åpningstiden opprettholdt. Inndekning tas gjennom økt grenseverdi for kraftanlegg som gir mer eiendomsskatt til Rana kommune.
2. Kulturskolen fyller i ei tid med mye inaktivitet en særdeles viktig funksjon for de som ikke er med i idretten. Kulturskolen har i dag lange køer med unger og ungdommer som venter altfor lenge på plass. Kulturen må derfor tilføres ekstra ressurser. Inndekningen taes gjennom økt grenseverdi for kraftanlegg som gir mer eiendomsskatt til Rana kommune.
3. Det foretas taksering av eiendommene utafor eiendomsskatteområdet i 2012 med sikte på å innføre eiendomsskatt i hele kommunen.

Hilde Birgitte Rønningsen (SV) fremmer følgende forslag på vegne av SV/SP/KrF/V/H/ML/FrP:

Det er ei gledelig økning i barnetallet i ana som krever utbygging av nye barnehageplasser. Det er også ønskelig å redusere køen av søkere uten barnehagerett. Det fremmes derfor en plan for utbygging av barnehageplasser til øk. Planbehandling i juni 2012.

Atle Hiller (Rødt) fremmer følgende forslag til vedtak:

- 1. Utgiftsrammen for tjenesteproduksjon økes med 12,4 mill kr.
- 2. Skoleavdelingen tilføres ekstra for skoleåret 2012/13 10 mill kr.
- 3. Kommunestyret vedtar en opptrappingsplan over tre år for

ressurstildeling, med mål om å innføre Vestvågøymodellen fullt ut (gruppedelingstall 13, 14, 14) fra skoleåret 2014/15.

- 4. PPT tilføres økte midler 0,8 mill kr
- 5 Helse- sosialavd., barnevern 0,6 mill kr
- 6. Kulturavd. 1 mill kr

Votering:

Atle Hiller (Rødt) sitt forslag:

- Pkt. 1: 1 (R) – 36stemmer . Forslaget falt
- Pkt. 2: 1 (R) – 36 stemmer. Forslaget falt
- Pkt. 3: 1 (R) – 36 stemmer. Forslaget falt
- Pkt. 4: 1 (R) – 36 stemmer. Forslaget falt
- Pkt. 5: 1 (R) – 36 stemmer. Forslaget falt
- Pkt. 6: 1 (R) – 36 stemmer. Forslaget falt

Hilde Birgitte Rønningsen (SV) sitt forslag :

- Pkt. 1: 3 (SV/R) – 34 stemmer. Forslaget falt
- Pkt. 2: 3 (SV/R) – 34 stemmer. Forslaget falt
- Pkt. 3: 3 (SV/R) – 34 stemmer. Forslaget falt

Geir Waage (AP) sitt forslag:

- Pkt. 1: 16 (AP/SV/R – 21 stemmer. Forslaget falt.
- Pkt. 2: 13 (AP) – 24 stemmer. Forslaget falt.
- Pkt. 3: 16 (AP/SV/R) – 21 stemmer. Forslaget falt.
- Pkt. 4: 15(AP/SV) - 22 stemmer. Forslaget falt

Hilde Birgitte Rønningsen (SV) sitt forslag på vegne av SV/SP/KrF/V/H/ML/FrP/R:
37 – 0 Enstemmig vedtatt.

Espen Haaland sitt forslag på vegne av H/FrP/SP/ML/KrF/V:

21(H/FrP/SP/ML/KrF/V)- 16 (AP/SV/R) stemmer. Forslaget vedtatt

Vedtak:

1. Utgiftsrammen økes med kr. 16.570.000,- som inndeckes ved belastning av disposisjonsfond og mva-kompensasjon. Økningen fordeles som følger:

- Styrking av skolen inkl. PPT - Kr. 7.000.000,-
- Økt satsing på barnevern – Kr. 2.000.000,-
- Styrking av miljøavdelingen og etablering av utvidet måleprogram – kr. 1.000.000,-
- Styrking av Kirkelig Fellesråd - Kr. 1.700.000,-
- Økning av stillingshjempler for fysioterapeuter Kr. 1.700.000,-

- Økning av kultursektoren, øremerket kulturskolen Kr. 300.000,-
  - Økning av tilskudd til Termikk - kr. 300.000,-
  - Senkning av eiendomsskatten på boliger gjennom økt bunnfradrag -
Kr.2 .000.000,-
  - Økning av tilskudd til trafikksikkerhetstiltak – Kr. 500 000,-
  - Økt tilskudd til Smeltedigelen – kr. 40 000,-
  - Økt tilskudd til Frivillighetssentralen – kr. 30 000,-
- For 2012 gjennomføres det et samlet nedtrekk for alle avdelinger på 1,5 %.
Administrasjonen presenterer forslag til prioriterte nedtrekk i 1. møte 2012.
1. Formannskapetets forslag til investeringsbudsjett for 2012 vedtas med følgende endringer:
- Finansiering
    - Bruk av bundne fond Kr. 22.000.000,-
  - Prosjekter
    - Skolebygg – usepsifisert basert på vedtatt øk.plan Kr. 20.000.000,-
    - Prosjekt Havmannplssen/Strandpromenaden Kr. 2.000.000,-

3. Det er ei gledelig økning i barnetallet i Rana som krever utbygging av nye barnehageplasser. Det er også ønskelig å redusere køen av søkere uten barnehagerett. Det fremmes derfor en plan for utbygging av barnehageplasser til øk. planbehandling i juni 2012.

Rett utskrift:

RÅDMANNENS FORSLAG TIL VEDTAK

1. Årsbudsjett 2012 for Rana kommune vedtas med en inntektsramme på 1 658 210 000 kr
2. Rammen for tjenesteproduksjon settes til netto 1 249 425 kr med slik avdelingsvis fordeling:

Skoleavdelingen.....	243 638 000
Barnehageavdelingen.....	154 161 000
Helse- og sosialavdelingen	197 033 000
NAV kommune	50 209 000
Omsorgsavdelingen	292 802 000
Kulturavdelingen.....	36 516 000
Teknisk avdeling	163 840 000
Sentrale støttetjenester	80 216 000
PPT.....	7 621 000
Kirkelig Fellesråd	15 617 000
Diverse tilskudd	7 772 000
3. Investeringsbudsjett for 2012 vedtas med en total investeringsramme på 241,7 mill kr. Samlet låneopptak vedtas med inntil 152,6 mill kr fordelt med 71,6 mill kr i ordinære lån og 81 mill kr til selvfinansierende prosjekt
4. Det kommunale skattøret settes til høyeste tillatte, 11,6 % for 2012
5. Kommunale gebyrer og betalingssetser reguleres pr 1. januar 2012 i henhold til prisstigning i kommunal sektor anslått av Kommunal- og regionaldepartementet til 3,25 % for 2012, dersom ikke annet er spesielt nevnt
  - a. Betalingssetsen for kost i barnehager økes tilnærmet selvkost. For en fulltidsplass økes satsen med 3,25 %, fra 300 kr til 310 kr pr mnd. Foreldrebetalingen i barnehagene forblir uendret. En fulltidsplass koster 2 330 kr
  - b. Husleiereguleringer: Gjennomgangsboliger som kommunen eier samt helse- og sosialboliger i omsorgsavdelingen reguleres i henhold til Husleieloven dersom ikke annet er avtalt. Leiligheter kjøpt av MOBO settes til samme pris som MOBO fastsetter for tilsvarende leiligheter, med tillegg for dekning av utgifter til indre vedlikehold og strøm.
  - c. Betalingssetser for hjemmehjelp/praktisk bistand og tilsvarende tjenester økes med 3,25 %. Satser for korttids- og dagplass i institusjon endres fra 129 kr til 133 kr pr døgn og fra 68 kr til 70 kr pr dag/natt
6. Parkeringsavgift og feie- og tilsynsavgift forblir uendret
7. Vann- og avløpsgebyrer økes henholdsvis 3,2 % og 9 % jfr. vedlegg 8
8. Renovasjons- og septikgebyr fastsettes i henhold til vedtak i styret i HAF
9. Festeavgiften settes til 2 430 kr
10. Rådmannen gis følgende fullmakter innenfor budsjettets rammer:
  - a. Budsjettreguleringer som følger av sentrale og lokale lønnsoppgjør
  - b. Budsjettreguleringer innenfor avdelingenes rammer med utgangspunkt i produksjonssjefenes forslag eller eventuelt andre effektiviseringstiltak
  - c. Beslutte oppstart av investeringer finansiert av ubundne kapitalfond, driftsmidler, næringsfond, lån og tomtfond
11. Øvrige gebyrendringer i teknisk avdeling vises i vedlegg 7

Note til vedtak: *Opptak av lån til videreformidling fra Husbanken er lagt inn i investeringsbudsjettet med 50 mill kr i 2012. Endelig låneopptak til formålet fremmes som egen sak.*

Innholdsfortegnelse

Rådmannens forslag til vedtak	1
Innledning	3
Bærekraftig, effektiv og tillitskapende	3
Økonomiplan og årsbudsjett	3
Overføringer	3
Utfordringer	3
Profilen i rådmannens forslag for 2012	5
Oppsummering	5
Økonomiske rammer	7
Frie inntekter	7
Brukerbetalinger og satser	8
Demografiske rammer	9
Hovedoversikt drift	10
Hovedtall årsbudsjett 2012	11
Finans	12
Investeringer	15
Oversikt driftstrammer	18
KOSTRA	20
Skoleavdelingen	21
Barnehageavdelingen	23
Helse- og sosialavdelingen	25
NAV kommune	27
Omsorgsavdelingen	28
Kulturavdelingen	30
Teknisk avdeling	32
Selvkostområdene	34
Sentrale støttetjenester	35
Kirkelig fellestråd	36
Diverse tilskudd	36
Tilskudd	36
Figur- og tabelloversikt	37

Vedlegg

Vedlegg 1. Budsjettskjema 1A Driftsbudsjettet	38
Vedlegg 2. Budsjettskjema 1 B Driftsbudsjettet	38
Vedlegg 3. Budsjettskjema 2A Investeringsbudsjett	39
Vedlegg 4. Budsjettskjema 4 Økonomisk oversikt investering	40
Vedlegg 5. Utgiftsutjevning	41
Vedlegg 6. Utvalgte KOSTRA nøkkeltall	42
Vedlegg 7. Gebyrer private planer, byggesak, matrikkel m.fl.	43
Vedlegg 8. Gebyrregulativ vann- og avløp	45
Vedlegg 9. Feie og tilsynsavgift 2012	47

INNLEDNING

Bærekraftig, effektiv og tillitskapende

Kommunelovens formålsparagraf:

"Formålet med denne lov er å legge forholdene til rette for et funksjonsdyktig kommunalt og fylkeskommunalt folkestyre, og for en rasjonell og effektiv forvaltning av de kommunale og fylkeskommunale fellesinteresser innenfor rammen av det nasjonale fellesskap og med sikte på en bærekraftig utvikling. Loven skal også legge til rette for en tillitskapende forvaltning som bygger på en høy etisk standard."

Økonomiplan og årsbudsjett

I det etablerte plan- og styringssystemet i Rana kommune skal kommuneplanens strategiske del legge føringer for en handlingsdel som får sitt økonomiske uttrykk i økonomiplanen. Økonomiplanen er et politisk planvedtak som planlegger kommunenes fremtidige virksomhet, ikke et bevilgningsvedtak.

Årsbudsjettet er derimot et bevilgningsvedtak, og dermed en bindende plan for kommunens midler og anvendelsen av disse i budsjettåret. Kommunen kan ikke foreta utbetalinger eller pådra seg utgifter i året ut over de bevilgninger som er fastsatt i årsbudsjettet for budsjettåret, med unntak av eventuelle rettslige forpliktelser. Kommunestyrets bevilgninger i budsjettet er bindende for underordnede organer. Budsjettet skal være realistisk og fastsettes på grunnlag av de inntekter og utgifter som kommunen kan forvente i det aktuelle budsjettåret.

Overføringer

Statsbudsjettet for 2012 ga med en rammeoverføring på 597,0 mill kr en tilsynelatende gevinst i forhold til forslag til økonomiplan på 48,2 mill kr. Innlemminger og korreksjoner i inntektssystemet er imidlertid 1,9 mrd kr høyere enn forutsatt i økonomiplanen. Dette gir en "merinntekt" for Rana på 8,1 mill kr. Videre inneholder bevilgningen i statsbudsjettet økt rammeoverføring knyttet til Samhandlingsreformen med 35,4 mill kr. Herav fordeles 5,6 mill kr som kompensasjon for utgifter utover forventet nivå. Korrigeret for prisvekst på 3,25 % og befolkningsveksten pr 1.7.2011 kom Rana kommune om lag 8,0 mill kr bedre ut i statsbudsjettet enn forutsatt i forslag til økonomiplan.

Utfordringer

Regnskap 2011

I 2010 styrte man gjennom lojalitet ute i organisasjonen mot et driftsmessig mindreforbruk. Regnskapet for 2010 må anses å gi et reelt bilde av kommunens økonomiske ståsted. Samtidig ligger det i 2011 an til at flere avdelinger vil produsere utover budsjettert nivå, mens få avdelinger ser ut til å få et mindreforbruk. Overskridelsene gjelder primært skole-, omsorgs- og teknisk avdeling, og er estimert til å utgjøre mellom 15,0 og 20,0 mill kr samlet, per 31.8.2011.

Dette har ulike konsekvenser. På avdelingsnivå vil budsjettet salderes mot ikke lovpålagte oppgaver, som vedlikeholdsposter i teknisk avdeling. Som resultat følger redusert vedlikehold av skolebygg samt manglende asfaltering i 2011. Samtidig melder flere avdelinger at de i dag håndterer utgifter som tilhører andre avdelinger og som de ikke har noen reell påvirkning på.

På kommunenivå må overskridelsene salderes mot andre produksjonsområder for å unngå underskudd i årsregnskapet. Saldering mot andre områder delegitimerer rammebudsjettering som styringsverktøy. Videre rokker det ved rettferdighetsprinsipper da salderingen medfører at andre avdelinger ikke kompenseres for betydelige merkostnader. Dette gjelder for eksempel vedtatte IKT-investeringer i 2011 og tilskudd knyttet til psykisk utviklingshemmede. Dette kan føre til at tiltak som kunne gitt en effektiviseringsgevinst for kommunen ikke kan realiseres innen tidsrammene. Eksempelvis IKT-oppdateringer.

Ut 2011 er det innført innkjøps- og ansettelsesstopp for avdelingene med store overskridelser. Det tas sikte på å gjennomføre en gjennomgang av budsjettstrukturen i 2012.

Som en oppfølging av Kommunerevisjonens merknader til 2010-regnskapet, vedtatt ved økonomiplanbehandlingen 2012-2015, skal kommunen budsjettere med tapsavsetninger i 2012. Dette er anslått til 1,5 mill kr på bakgrunn av tidligere års avskrivninger. I sine merknader påla også Revisjonens merknader I videre oppfølging av lønnsområdet pålegges Rana kommune å skjerpe anordningsprinsippet¹ for variabel lønn, noe som vil

¹ Anordningsprinsippet innebærer at alle kjente utgifter/utbetalinger og inntekter/innbetalinger i året skal tas med i årsregnskapet for vedkommende år, enten de er betalt eller ikke når årsregnskapet avsluttes. (Jf. Kommunelovens § 48 nr. 2)

kunne utgjøre anslagsvis 10,0-15,0 mill kr i 2011-regnskapet. Dette kan, isolert sett, medføre at 2011-regnskapet gjøres opp med en negativ balanse.

Samtidig knyttes det noe usikkerhet til de ulike oppjusteringene av skatteanslaget for 2011 som er foretatt i høst. Dette kan dreie seg om alt fra 3,0 mill kr til 11,0 mill kroner. Samlet vil anslått merforbruk på driftsområdene, regnskapstekniske tilpasninger samt et potensielt økt skatteanslag kunne medføre et merforbruk i 2011 på alt fra 20,0 til 30,0 mill kr. I så fall vil dette medføre behov for driftsmessige tilpasninger i 2012.

Vedlikehold

Rana kommune har om lag 30 mil kommunale veier, med et vedlikeholdsetterslep anslått til 250 mill kr. Legging av slitedekke er blant de viktigste tiltakene kommunen kan foreta seg for ikke å redusere standarden ytterligere. Det er estimert at slitedekkelegging under 9,0 mill kr årlig vil redusere standarden. I perioden 2005–2010 er det gjennomsnittlig lagt slitedekker for om lag 2,0 mill kr pr år. Upåvirkelige faktorer som for eksempel vær vil påvirke budsjettet. I snørrike vintre som i 2011 medfører dette overskridelser.

For kommunens bygningsmasse, 125 000 m² bygningsmasse fordelt på ca 40 enheter, er etterslepet estimert til i overkant av 500 mill kr. Dette gir et bevilgningsbehov på 10,0 mill årlig for ikke å forringe standarden ytterligere. Dagens budsjett er på 3,5 mill kr.

Samhandlingsreformen

I forbindelse med Samhandlingsreformen innføres det nye lovkrav og økonomiske insentivordninger fra 2012 som skal få kommunene til å drive mer effektive helsetjenester enn sykehusene. Samlede overføringer oppgis fra Helse- og omsorgsdepartementet å utgjøre 36,1 mill kr. Dette inkluderer kompensasjon på 5,6 mill kr som Rana mottar i en treårig overgangsperiode siden vi har utgifter til disse tjenestene langt utover hva som dekkes innen statens overføringskriterium.

Kommunens utgifter knyttet til reformen er forutsatt å ligge innenfor statens overføring – reformen forutsettes å være fullfinansiert. I denne vurderingen forutsettes at kommunen har forskuttert reformen gjennom den etablerte Helseparken i størrelsesorden 3,0 mill kr. Rammene til omsorg samt helse og sosial styrkes

dermed med til sammen 33,1 mill kr som fordeles likt mellom avdelingene.

Rammen forutsettes også å inkludere drift av temporære tilbud for utskrivningsklare pasienter som må opprettes i 2012, anslått til fem årsverk.

Rådmannen finner grunn til å bemerke at beregninger basert på dokumentasjon fra inntektssystemet 2012 (Grønt Hefte) er faktisk overføring til reformen 35,4 mill kr eller 0,7 mill kr lavere enn angitt av departementet.

Det understrekes at kompensasjon på 5,6 mill kr kun vil gis i årene 2012-14. Dette tilsier at departementet forventer at det i løpet av denne perioden tas ut en tilsvarende effektiviseringsgevinst – altså at kostnadene er redusert med 5,6 mill kr fra dagens nivå.

På lengre sikt vil kommunen få på plass et samarbeid med sykehuset og nærliggende kommuner i en Regional helsepark.

Husleie - STAKO

I forbindelse med bygging av nytt Kunnskapsenter i STAKO-bygget må de virksomhetene som i dag leier lokaler i STAKO flytte. Det er generelt inngått kortsiktige leiekontrakter med varighet på 20 mnd, med oppstart utflytting i desember 2011. Noen avdelinger, som Biblioteket, vil flytte tilbake når byggeperioden er over. Andre, som helse- og omsorgsavdelingene må finne andre løsninger etter endt leietid. Det vil for disse avdelingene være naturlig i noen grad å se fremtidig plassering i sammenheng med realisering av Regional helsepark.

Flyttingen medfører husleiekostnader utover dagens nivå på 2,8 mill kr. Arealene som pr i dag disponeres i STAKO er betydelig større enn i de leieforholdene som nå inngås. Merforbruket må derfor sees i sammenheng med Rana kommunes generelle forbruk av realkapital. Se for øvrig omtale under Vedlikehold.

Lønnsandel og pensjoner

Med en lønnsandel på 66 % ligger Rana kommune 3,8 prosentpoeng over sammenlignbare kommuner og 1,4 over landsgjennomsnittet. Når dette i det alt vesentlige er fundert på inntekter ut over den ordinære statlige basisfinansiering kompenseres ikke vår årlige lønnsvekst gjennom de statlige overføringene.

Premieinnbetalingene til pensjonsleverandørene øker med 13,0 mill kr i 2012. Dette er håndtert i driftsrammene. Økningen i pensjonspremiene får ikke konsekvenser for budsjettbalansen da premie-

avviket øker tilsvarende. Regnskapsføring av premieavviket innebærer imidlertid at kommunene skyver pensjonsregningen foran seg. Fra ordningen ble innført og med budsjettet avvik i 2012 vil dette utgjøre opp mot 300 mill kr. Premieavviket skal tilbakeføres over en periode på 10 år. Tilbakeføringen øker med 5,9 mill kr i 2012 og vil representere et stadig større behov for omstilling i Rana kommune.

Forventninger

Historisk har befolkningsvekst og lavere lånegjeld enn sammenlignbare kommuner gitt rom for ensidig å kunne øke aktiviteten i Rana. Disse faktorene har etter hvert blitt supplert med redusert vedlikehold og mer finansielt baserte inntekter.

Lånegjelden per innbygger vil bevege seg opp mot nivået hos sammenlignbare kommuner og utgjøre opp mot 45 000 kr, eller samlet 1,5 mrd kroner. Rente- og avdragsbelastningen øker med 13,0 %. Dette tilsvarer en netto belastning i form av renter og avdrag på 71 mill kr til tross for et lavt rentenivå.

Vedlikeholdsetterslepet beveger seg nå over 750 mill kr og det finansielle bidrag baserer seg på at pågående rettstvister knyttet til Terra faller positivt ut for kommunen.

Vi har over tid hatt for optimistiske anslag med hensyn til statlige rammebetingelser (overføringer) og manglende erkjennelse omkring kostnadene knyttet til høy lønnsandel.

Vi har nå en økonomi hvor alt av tilgjengelige midler – driftsavhengige så vel som driftsuavhengige – er bundet opp i drift.

Profilen i rådmannens forslag for 2012

Balansering

Budsjettet er balansert med totale driftsinntekter på 1 658 mill kr. Driftsrammen for tjenesteproduksjon er på 1 249 mill kr. Netto driftsresultat (NDR) er i forslaget beregnet til 1,08 % som er 0,84 % eller 14 mill kr svakere enn forutsatt i forslag til økonomiplan. Balanseringen av budsjettet er foretatt gjennom forutsetning om videreføring av morarenteavtalen med DnB i 2012 (Discovery Citigroup) I tillegg er budsjettet "saldert" med et unormalt lavt rentenivå.

Oppsettet i dokumentet tar utgangspunkt i rådmannens forslag til økonomiplan 2012-2015. Der man håndterer vedtaksbehandlingen i kommunestyret 21.06.11 er dette tilkjennegett. Når

forslag til økonomiplan er benyttet som utgangspunkt, har det sammenheng med at dette er det siste tilgjengelige detaljerte tallmessige oppsettet vi har å justere i forhold til.

Under gjennomgås kort vedtakene i økonomiplanen som er foreslått innarbeidet i årsbudsjettet 2012. (For nærmere omtale vises det til omtale under Oversikt driftsrammer samt kommentarer fra de enkelte produksjonsavdelingene.)

Oppvekst - skole, PPT og barnehage

- Oppjustert driftsramme skoleavdelingen og PPT, 5,0 mill kr
- Økt investeringsramme skole, til 97,2 mill kr
- Økt kompensasjon barnehager 1,1 mill kr

Teknisk – vedlikehold og justering av driftskostnader

- Styrking vedlikehold av skolebygg, 2,5 mill kr
- Styrking av energikostnader, 1,8 mill kr
- STAKO økt husleie, 2,8 mill kr
- Økt avsetning til festetomter, 0,7 mill kr

Helse- og omsorg

- Samhandlingsreformen, 35,4 mill kr
- Startbevilgning nytt sykehjem, 5,0 mill kr

Administrasjon og politikk - effektivisering

- Prosjekt - eierskap, boliger og tomtebehov.
- Prosjekt og direkte tiltak - arbeidstidsordninger og sykefravær
- Prosjekt - Internkontroll – styringssystemer, målformuleringer, etikk og opplæring.

Prosjektene foreslås finansiert innen eksisterende rammer, totalt 2,7 mill kr.

I tillegg kommer et nedtrekk på 0,2 mill kr i forbindelse med nedleggelse av kultur, miljø og næringsutvalget. Dette er ikke disponert.

Investeringsramme kulturhus videreføres.

Oppsummering

Rana kommune skal drive sin virksomhet i tråd med Kommunelovens formålsparagraf, altså drive bærekraftig, effektivt og tillitskapende.

Bærekraftig

For å få finansiert de tiltakene som ligger inne i dette budsjettforslaget, er det økonomiske handlingsrommet foreslått justert med 14,0 mill kr, knyttet til at netto driftsresultat er nedjustert til knapt 1 %. Dette reduserer bærekraften vår over tid, altså vår evne til å kunne gi rom for nye tiltak, uten å måtte redusere eksisterende drift.

Operasjonaliseringen av budsjett 2012 understreker og forsterker økonomiplanens forslag om at driftsutgiftene må nedjusteres.

Effektiv

Rana kommune ønsker å være en effektiv virksomhet. Innen enkeltområder scorer vi i så måte høyt. Vi tar nå initiativ til å sette i verk prosjekter som ytterligere skal underbygge dette.

Samtidig er dreiningen av administrative ressurser mot brukerne gjennom omorganisering av sentrale støttetjenester og teknisk i stor grad realisert. Vi har nå tatt ytterligere grep for å finansiere utviklingsprosjekter innen eksisterende rammer. Det er en reell fare for at bemanningen i deler av kommunen kan bli presset for lavt

for raskt, slik at det går ut over styringsevne og kvalitet.

Ytterligere effektivitetsforbedringer krever politiske valg og prioriteringer.

Tillitskapende

Tydlig prioritering medfører nedprioritering. Det er indikasjoner på at flere avdelinger produserer innen knappe rammer, og ikke kompenseres for merutgifter knyttet til enkelttiltak. I en slik situasjon, med fare for underbudsjetting, kan rammebudsjettingen som Rana kommune styrer etter miste troverdighet og tillit.

Vi har de positive prioriteringene – tiltakene. Gjennomføringen som skal bringe Rana-samfunnet videre krever imidlertid i dagens situasjon dobbel prioritering – tiltakene må finansieres gjennom reduksjon i eksisterende virksomhet. Disse negativt ladede prioriteringer er et politisk ansvar som bør håndteres snarest og senest gjennom revisjon av økonomiplanen våren 2012.

ØKONOMISKE RAMMER

Frie inntekter

Gjennom inntektssystemet fordeles de frie inntektene mellom kommunene. Ved fordelingen tas det hensyn til forskjeller i kommunenes kostnader (utgiftsutjevning) og skatteinntekter (inntektsutjevning). I tillegg omfatter inntektssystemet enkelte regionalpolitiske elementer, herunder Nord-Norge-tilskudd og skjønnstilskudd. Utover de frie inntektene har kommunen inntekter i form av statlige øremerkede tilskudd, gebyrer, utbytte, eiendomsskatt mv, som totalt gir en forventet inntektsramme i 2012 på 1 658 210 mill kr.

Utgiftsutjevningen skal i prinsippet kompensere de enkelte kommunene fullt ut for utgifter til tjenesteproduksjonen kommunene selv ikke kan påvirke. Utjevningen beregnes ved hjelp av kostnadsnøkler og overfører midler fra lett drevne kommuner til tungt drevne kommuner. Samtidig bidrar inntektsutjevningen til å jevne ut ulikheter i skatteinntektene mellom kommunene, ved at skattesterke kommuner får et trekk i rammetilskuddet, mens skattesvake kommuner får et tilsvarende tillegg.

Tabell 1. Frie inntekter

	2011	2012	Endring
Innbyggertilskudd	482 928	535 133	52 205
Utgiftsutjevning	-2 319	-49	2 270
Korr. statlige skoler	5 197	6 246	1 049
Inntektsgarantiordning	-768	-1 780	-1 012
Særskilt fordeling	6 770	11 863	5 093
Nord-Norge-tilskudd	36 735	38 249	1 514
Skjønnstilskudd	7 950	7 302	-648
Sum rammetilskudd	536 494	596 964	60 470
Skatt på inntekt og formue	457 700	507 400	49 700
Inntektsutjevning	69 535	52 700	-16 835
Frie inntekter	1 063 729	1 157 064	93 335

Samlet øker frie inntekter med 93,3 mill kr i 2012. Økte oppgaver knyttet til samhandlingsreformen utgjør 36,1 mill kr, mens økte oppgaver til barnehage og skole utgjør 2 mill kr. Lønns- og prisstigning i kommunal sektor forventes å bli på 3,25 % som gir en kompensasjon for lønns- og prisvekst til Rana kommune på 36,5 mill kr. Korrigeres økningen i frie inntekter for økte oppgaver og lønns- og prisvekst er økningen i frie inntekter 18,7 mill kr.

I revidert nasjonalbudsjett ble skatteanslaget for 2011 økt med 9,8 mill kr og rammetilskuddet med 0,5 mill kr. De økte frie inntektene på 10,3 mill kr

ble tatt inn og saldert i økonomiplan 2012-2015. Veksten i frie inntekter utover forslag til økonomiplan 2012-2015, er dermed 8,4 mill kr.

Rammetilskudd

Kommunens aktivitet bestemmes i stor grad av størrelsen på de frie disponible inntektene, som årlig fastsettes av Stortinget.

Alle kommuner mottar innbyggertilskudd som i utgangspunktet er et likt beløp pr innbygger. Deretter skjer en omfordeling mellom kommunene i form av utgiftsutjevning, inntektsgarantiordningen (INGAR), og saker med særskilt fordeling.

Rana får en økning i innbyggertilskuddet i 2012 på 52,2 mill kr. Av økningen utgjør økte inntekter til kommunal medfinansiering og utskrivningsklare pasienter i forbindelse med samhandlingsreformen 30,5 mill kr.

Ved beregning av utgiftsutjevning får Rana et trekk på 49 000 kr (vedlegg 5). I 2010 fikk Rana et positivt bidrag på 10,0 mill kr, men som en konsekvens av omlegging av kostnadsnøkler fikk kommunen et trekk på 2,3 mill kr i 2011. Rana endret dermed definisjon fra å være en tungdreven til en lettdreven kommune. Utgiftsbehovsindeksen viser at Rana har et utgiftsbehov på nivå med landsgjennomsnittet.

Kommuner som har elever i statlige eller private skoler får et fratrekk i utgiftsutjevningen. Siden Rana kun har kommunale skoler, får kommunen en overføring på 6,3 mill kr i 2012 (5,2 mill kr i 2011). Samlet gir dette en utgiftsutjevning på 6,2 mill kr i 2012, en økning på 3,3 mill kr.

Inntektsgarantiordningen skal sikre at ingen kommuner får en lavere vekst enn 300 kr pr innbygger, under beregnet vekst på landsbasis. Ordningen finansieres ved et likt trekk på 69 kr pr innbygger for alle kommunene. Dett gir en reduksjon i rammetilskuddet på 1,8 mill kr i 2012.

I 2012 får Rana 5,1 mill kr i økt overføring under særskilt fordeling. Dette er i hovedsak knyttet til ny kompensasjon av utgiftsbehov i forbindelse med samhandlingsreformen. Denne kompensasjonen står fast i tre år. I 2012 vil den for Ranas del utgjøre 5,6 mill kr. Kompensasjonen knyttes til Ranas historiske merforbruk av spesialisthelsetjenester utover det nivå staten fremover vil kompensere kommunene for. Høyere nivå knyttes i stor grad opp til at vi er vertskommune.

Kompensasjon til frukt og grønt på 1,1 mill kr i 2011 er i 2012 tatt ut av særskilt fordeling og innlemmet i rammetilskuddet.

Tabell 2. Særskilt fordeling

	<i>Rana 2012</i>
Fysioterapi	1 579
Kvalifiseringsprogrammet	4 662
Kompensasjon samhandlingsreformen	5 622
Sum særskilt fordeling	11 863

I 2012 utgjør Nord-Norge-tilskuddet i Nordland fylke 1 500 kr pr innbygger, tilsvarende en overføring til Rana på 38,3 mill kr. Tilskuddet er basert på innbyggertall pr 1.1.2011.

Ordinært skjønnstilskudd fordelt av Fylkesmannen utgjør 4,3 mill kr for Rana. Fra 2011 ble det avsatt ekstraordinære midler innenfor skjønnssramma til kommuner som tapte på omleggingen av inntektssystemet i 2011. Kompensasjonen dekker om lag halvparten av tapet utover 100 kr pr innbygger. Kompensasjonen utgjør 3,0 mill kr for Rana og vil ligge fast inntil neste revisjon av inntektssystemet.

Samlet rammetilskudd for 2012 utgjør 597 mill kr, en økning på 60,5 mill kr fra 2011. Dersom en korrigerer for økte oppgaver, er økningen i rammetilskuddet 22,4 mill kr.

Skatt og inntektsutjevning

Det er store forskjeller i skattegrunnlag mellom kommunene.

For å redusere betydningen av forskjellen ble skatteandelen satt ned fra 45 % til 40 % i 2011 ved å redusere det kommunale skatteøret. I 2012 øker skattøren fra 11,3 til 11,6 %.

Nasjonalt anslås skatt pr innbygger til 23 255 kr, mens skatt pr innbygger i Rana anslås til 19 804 kr som utgjør 85,2 % av landsgjennomsnittet.

Differansen mellom skatt pr innbygger nasjonalt og kommunen kompenseres gjennom inntektsutjevningen. Skatt og inntektsutjevning anslås til 21 841 kr pr innbygger. Samlet forventes en økning i skatteinntekter inkludert inntektsutjevningen med 32,9 mill kr til 560,1 mill kr i 2012.

Skatt på inntekt og formue beregnes med bakgrunn i forventet inngang i 2010 og prognose for nasjonal skattevekst lagt til grunn i statsbudsjettet, korrigert for endringer i befolkningsgruppen som er skatteyttere (16-66 år).

Brukerbetalinger og satser

Budsjettoppblegget forutsetter en oppjustering av betalingssatser i tråd med prisstigningen for å unngå at budsjettets inntektside sakker akterut i forhold til utgiftene. Prisstigningen i kommunal sektor er i statsbudsjettet anslått til 3,25 % i 2012. De fleste betalingssatsene i budsjettet er regulert med denne satsen. Det vises forøvrig til forslag til budsjettvedtak og vedlagt gebyrregulativ for 2012.

Demografiske rammer

	1.7.2010	1.1.2011	1.7.2011	Prognose 1.1.2012	Endring	Ramme overføring	SUM endring
Innbyggere	25 354	25 499	25 621	25 553	267		88 000
0-2 åringer	872	865	874	867	2	-12 800	-26 000
3-5 åringer	854	881	881	897	27	85 600	2 311 000
6-15 åringer	3 348	3 337	3 299	3 243	-49	77 300	-3 788 000
0-17 åringer		5 809	5 778	5 736		400	-14 000
16-22 åringer	2 385	2 443	2 455	2 485	70	-12 500	-875 000
18-49 åringer		10 385	10 458	10 386		600	-38 000
23-66 åringer	14 220	14 233	14 307	14 235	87	-15 200	-1 322 000
50-66 åringer		5 565	5 580	5 605		1 400	-48 000
67-79 åringer	2 416	2 461	2 521	2 552	105	3 200	336 000
80-89 åringer	1 050	1 053	1 063	1 054	13	61 400	798 000
90 + åringer	209	226	221	220	12	229 500	2 754 000
PU 16+	87		90		3	558 300	1 675 000

Rammeoverføringen fra staten utgjør ca halvparten av de frie inntektene. Øvrige frie inntekter består av skatt og inntektsutjevning.

Rammeoverføringen baseres på sammensetning av befolkningen, der en delkostnadsnøkkel brukes ved fordeling av inntektene til de enkelte aldersgruppene.

I tabellen ovenfor vises sammensetning av befolkningen, endringer i perioden, rammeoverføring pr befolkningsgruppe, og samlet endring i overføring pr aldersgruppe.

Endringer i befolkningssammensetningen fører til en økt rammeoverføring på 88 000 kr. I forhold til forslag til økonomiplan 2012-2015 øker rammeoverføringen med 0,9 mill kr som følge av befolkningsendringene. Størst økning i rammeoverføringen skyldes at antall psykisk utviklingshemmede øker med tre personer og gir en økt overføring på 1,7 mill kr.

Endringer i befolkningssammensetning gir endret etterspørsel etter kommunale tjenester og endret overføring fra staten. Økonomiplanen forutsetter at befolkningsendringer benyttes som indikatorer for at kommunen kan tilpasse tjenesteproduksjonen etter behov og samtidig skaffe rom for omstilling over tid.

Aldersgruppene 0-2 og 3-5 år øker med 29 personer og gir en økt overføring fra staten på 2,3 mill kr.

Aldersgruppen 6-15 år reduseres med 49 personer noe som gir utslag i mindre overføringer fra staten på 3,8 mill kr. Som følge av elevtallsnedgang følges økonomiplanen opp med en rammereduksjon på 6 mill kr på skole. Rammejusteringen på skole er justert ut fra faktisk elevtall høsten 2011.

Antall i yrkesaktiv alder, 16-66 år, øker med 157 personer som igjen fører til redusert statlig overføring, totalt 2,1 mill kr. Dette fordi en økning i denne aldersgruppen ikke utgjør økte kostnader for kommunen men heller økte skatteinntekter.

Andel av befolkningen over 67 år gir høyere overføringer fra staten og høyere utgifter til pleie og omsorg, totalt 3,9 mill kr. Rammeendringen til omsorg er basert på at tjenestenivået skal opprettholdes på 2009 nivå. Økonomiplanen følges opp med en rammeøkning til institusjonsplasser og åpen omsorg på 7,7 mill kr.

Endringer 2011

1.7.2011 er folketallet i Rana 25 621 som er en økning så langt i år på 122 personer. Aldersgruppen 6-15 år reduseres mens de øvrige aldersgruppene øker.

I forhold til forslag til økonomiplan 2012-2015 er folketallet 1.7.2011 68 personer høyere enn prognosen pr 31.12.2011.

Hovedoversikt drift

Tabell 3. Hovedoversikt drift

	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012	Endring 2011-2012	
Driftsinntekter					
Brukerbetalinger	-58 672	-60 087	-63 502	-3 415	5,7 %
Andre salgs- og leieinntekter	-105 530	-100 017	-99 851	166	-0,2 %
Overføringer med krav til motytelse	-247 234	-167 167	-183 264	-16 097	9,6 %
Rammetilskudd	-376 774	-606 029	-649 664	-43 635	7,2 %
Andre statlige overføringer	-108 573	-32 402	-33 949	-1 547	4,8 %
Andre overføringer	-13 863	-19 080	-17 080	2 000	-10,5 %
Skatt på inntekt og formue	-495 308	-428 700	-478 400	-49 700	11,6 %
Eiendomsskatt	-69 514	-76 136	-93 000	-16 864	22,1 %
Andre direkte og indirekte skatter	-39 353	-39 500	-39 500	0	0,0 %
Sum driftsinntekter	-1 514 821	-1 529 118	-1 658 210	-129 092	8,4 %
Driftsutgifter					
Lønnsutgifter	851 003	887 282	923 324	36 042	4,1 %
Sosiale utgifter	132 824	144 680	157 390	12 710	8,8 %
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kom. tj.prod.	231 002	213 108	222 939	9 831	4,6 %
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kom. tj.prod.	71 373	115 178	156 406	41 228	35,8 %
Overføringer	153 856	106 976	115 988	9 012	8,4 %
Avskrivninger	47 864	42 500	47 900	5 400	12,7 %
Fordelte utgifter	-5 243	-26 289	-26 376	-87	0,3 %
Sum driftsutgifter	1 482 679	1 483 435	1 597 571	114 136	7,7 %
BRUTTO DRIFTSRESULTAT	-32 142	-45 683	-60 639	-14 956	32,7 %
Finansinntekter					
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-38 785	-34 500	-44 300	-9 800	28,4 %
Mottatte avdrag på utlån	-1 946	-1 900	-2 200	-300	15,8 %
Sum eksterne finansinntekter	-40 731	-36 400	-46 500	-10 100	27,7 %
Finansutgifter					
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	43 986	51 700	62 513	10 813	20,9 %
Avdragsutgifter	33 800	38 000	38 850	850	2,2 %
Utlån	2 627	2 417	2 717	300	12,4 %
Sum eksterne finansutgifter	80 413	92 117	104 080	11 963	13,0 %
Resultat eksterne finansieringstransaksjoner	39 682	55 717	57 580	1 863	3,3 %
Motpost avskrivninger	-47 863	-42 500	-47 900	-5 400	12,7 %
NETTO DRIFTSRESULTAT	-40 323	-32 466	-50 959	-18 493	57,0 %
Interne finanstransaksjoner					
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-1 953	0	0	0	
Bruk av disposisjonsfond	-2 000	-3 000	-5 000	-2 000	66,7 %
Bruk av bundne fond	-16 864	-8 876	-20 123	-11 247	126,7 %
Sum bruk av avsetninger	-20 817	-11 876	-25 123	-13 247	111,5 %
Overført til investeringsregnskapet	13 419	19 000	48 440	29 440	154,9 %
Avsetninger til disposisjonsfond	5 737	8 000	0	-8 000	-100,0 %
Avsetninger til bundne fond	41 917	17 342	27 642	10 300	59,4 %
SUM AVSETNINGER (K)	61 073	44 342	76 082	31 740	71,6 %
Regnskapsmessig mer / mindreforbruk	-67	0	0		

Hovedtall årsbudsjett 2012

Driftsinntektene i Rana kommune øker i 2012 med 129,1 mill kr. Økningen er i størst grad knyttet til økte frie inntekter. Momskompensasjonen øker som en konsekvens av større investeringsvolum, eiendomsskatten øker som et resultat av eiendoms-skatteprosjektet, mens brukerbetalingene øker som følge av generell prisstigning.

Driftsutgiftene øker med 114,1 mill kr. Økte utgifter knyttet til lønn- og sosiale kostnader utgjør 48,8 mill kr. Kjøp av varer og tjenester samt tilskudd øker med 60,1 mill kr. Avskrivningene øker med 5,4 mill kr, men utgjør ingen økt utgift for kommunen.

Samlet gir dette en økning i brutto driftsresultat på 15,0 mill kr. Økningen skyldes at driftsinntektene øker mer enn driftsutgiftene.

Finansinntektene øker med 10,1 mill kr som et resultat av økte renteinntekter og utbytte.

Finansutgiftene øker med 12,0 mill kr, noe mer enn finansinntektene.

Den viktigste indikatoren på handlingsrommet er netto driftsresultat (NDR). Rana kommune har en målsetning om 3 % NDR.

Det vises til figur under. NDR øker med 18,5 mill kr til 51,0 mill kr i 2012, hovedsakelig knyttet til økt investeringsmoms. Korrigeres NDR for investeringsmomsen på 33,4 mill kr, gir det et NDR på 17,5 mill kr eller 1,08 % av driftsinntektene i 2012.

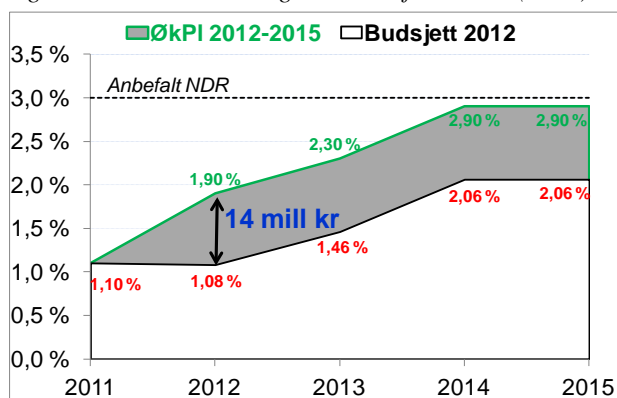
I forslag til økonomiplan var det lagt opp til et NDR i 2012 på 1,9 %. I dette forslaget til årsbudsjett er kravet til NDR i 2012 nedjustert med 0,8 prosent, tilsvarende 14,0 mill kr. Dette bidrar til å dekke økt egenfinansiering av investeringer, totalt 15,0 mill kr. Dette medfører at handlingsrommet, eller vår bærekraft, er blitt tilsvarende svekket i forhold til forslaget til økonomiplan.

Hvis man i 2012 skulle oppnå et NDR på 3 %, utgjør dette et omstillingsbehov på 32,0 mill kr.

Bruk av tidligere års avsetninger øker med 13,2 mill kr. Økningen kommer av 2,0 mill kr i økt uttak av disposisjonsfond samt 11,2 mill kr i økt uttak av bundne fond. Økningen i bruk av bundne fond skyldes underskudd på selvkostområdene vann, avløp og feiing. Det vises for øvrig til omtale under Finans.

Avsetninger til fond øker med 31,7 mill kr. Størst økning er overføring til investeringsregnskapet. Det avsettes ikke midler til disposisjonsfondet i 2012, Avsetninger til bundne fond øker med 10,3 mill kr. Dette er i sin helhet økt avsetning til næringsfondet av en del av økte eiendomsskatteinntekter.

Figur 1. Estimert utvikling i netto driftsresultat (NDR)

FINANS

Finans			
	R - 2010	B - 2011	B - 2012
Netto finans	-1 039 136	-1 156 035	-1 249 425
Netto rammer tj.produksjon	1 041 704	1 156 035	1 249 425
<hr/>			
	Inntekter	Utgifter	Netto
Regnskap 2010	-1 141 956	102 820	-1 039 136
Vedtatt budsjett 2011	-1 315 365	159 330	-1 156 035
Premieavvik		-13 154	
Amortisering premieavvik		5 907	
Lønnsavsetning 2012		25 052	
Renteutgifter, avdrag og utlån		2 300	
Renter DnB NOR		770	
Festetomter	700		
Renteinntekter	-3 300		
Utbytte	-3 000		
Prisjustering tilskudd	-166		
Finansiering personalbase		-960	
OED pris Svartisen	2 000		
Finans investeringer		4 796	
Tap på fordringer		1 500	
Avsetning eiendomsskatt		10 000	
Overført til investeringsregnskapet		15 000	
Husbanktilskudd		600	
Kapitalkostnader vann, avløp og feiing		-23 643	
Indirekte kostnader vann, avløp og feiing		-1 380	
Frie inntekter	-93 335		
Eiendomsskatt	-16 864		
Momskompensasjon drift	-1 213		
Redusert bruk av disp. fond	-8 000		
Bruk av disp.fond	3 000		
Forslag ramme 2012	-1 435 543	186 118	-1 249 425
Endring netto ramme			-93 330

På finansområdet budsjetteres en rekke felles-utgifter og inntekter knyttet til kommunens finanstransaksjoner samlet. Dette gjelder rente-inntekter, utbytte, skatt på inntekt og formue, eiendomsskatt, rammetilskudd, renteutgifter, avdragsutgifter på lån, overføringer fra andre selskaper og konsesjonsinntekter m.m. Frie inntekter - skatt og rammetilskudd - er kommentert innledningsvis i budsjettdokumentet i eget avsnitt.

Forvaltning av konsesjonskraft

Konsesjonskraftordningen er en rettighet for de distrikter som avstår naturressurser. Kommunen tildeles en andel av verdiskapingen som skjer ved bruk av disse naturressursene. Rana kommunes samlede rettigheter til konsesjonskraft utgjør 183 TWh.

Herav selger kommunen 164 TWh på fastpris-kontrakter med Helgelandskraft og Statskraft for henholdsvis 20 og 19,4 øre pr kWh. Disse avtalene løper ut i 2012. Resten av konsesjonskraften, 19 TWh (Svartisen), selges på ettårskontrakter. Konsesjonskraftinntektene inngår i kommunens driftsregnskap under posten "Andre overføringer".

For 2012 er Svartisen solgt for 45,5 øre pr kWh. Dette gir en forventet inntekt på 17,0 mill kr i 2012.

Konsesjonsavgiften regnskapsføres under posten "Andre direkte og indirekte skatter". Konsesjonsavgiften utgjorde 10,8 mill kr i 2010 og er budsjettert med 10,5 mill kr i 2012. Inntekten avsettes i sin helhet til næringsfondet.

Rådmannen har igangsatt arbeidet med å sikre en fremtidig forvaltning av den frigitte kraften etter 2012. Rådmannen vil komme tilbake til kommunestyret i første halvår 2012 med forslag til strategi for salg/forvaltning av kraften fra 2013. Strategien for salget må legges slik at den gjør det mulig å oppnå målsetningen i økonomiplanen om en pris på omkring 39 øre pr kWh.

Eiendomsskatt

Grunnlaget for utskrivning av eiendomsskatt er gjennomgått og omtaksert for å bringe utskrivningen i tråd med lovverket, herunder ivareta likebehandling av skatteyterne. I budsjettvedtaket for 2011 ble eiendomsskatten vedtatt utskrevet med 3 ‰ av takstverdien fratrukket bunnfradrag på 400 000 kr for boligeiendommer, og 7 ‰ av takstverdien på verker og bruk samt nærings-eiendommer.

I budsjettvedtaket for 2011 ble inntektsanslaget for eiendomsskatt justert opp med 5,0 mill kr, som følge av at tidligere ikke registrerte/takserte boliger ble fanget opp i eiendomsskatteprosjektet. I resultatrapport pr 30.6.2011 ble inntektsanslaget oppjustert med ytterligere 17 mill kr til 93 mill kr. Dette inntektsnivået er grunnlag for budsjettforslaget for 2012.

I forslaget til statsbudsjett foreslår regjeringen å heve maksimumstaket for eiendomsskatt på kraftverk med 5 % i 2012. Årlig avskrivninger reduserer skattegrunnlaget og hevingen av taket gjelder bare kraftdelen. Derfor, i tillegg til varslet heving av kapitaliseringsrenten, legges det til grunn for budsjettet at hevingen ikke får effekt på inntektsnivået i 2012.

Eiendomsskatt som grunnlag for kommunal drift gir i mange tilfeller et løpende omstillingsbehov gjennom at takstene i utgangspunkt vil stå uendret i 10 år og derved svekkes verdimesig i forhold til prisstigning. Med 3 % prisstigning vil svekkelsen i utskrevet skatt gi et omstillingsbehov hvert år på 2,5-3,0 mill kr. I saken ovenfor ble forslaget til økonomiplan fulgt ved å vedta 10,0 mill kr avsatt til fond. Beløpet er forutsatt øremerket for

priskorrigeringer eller spesielle næringsformål. Dette vedtaket er fulgt opp i budsjettforslaget.

Pensjonskostnader

Pensjonsutgifter og premieavvik påvirker kommunens økonomi. Forskjellen mellom innbetalt pensjonspremie og aktuarberegnet pensjonskostnad - premieavviket - reduserer/øker årets kostnad. Forskjellen skal avsettes som fordring/gjeld i balansen. Avsetningen er til og med regnskapsåret 2010 blitt avskrevet over 15 år. Fra og med regnskapsåret 2011 er avskrivningstiden endret til 10 år. Rana kommune har til nå hatt et positivt premieavvik, dvs. redusert kostnad, og vil i 2012 også være i denne situasjonen. Etter hvert som et positivt premieavvik akkumuleres øker den årlige utgiftsføringen.

Selskapene har varslet en økning av pensjonspremiene i 2012. Dette er det tatt høyde for i avdelingenes driftsrammer med 13,0 mill kr.

Økt pensjonspremie medfører at premieavviket øker tilsvarende og er budsjettet med 64,1 mill kr i 2012. Tilbakeføring av tidligere års premieavvik øker imidlertid med 5,9 mill kr, til 24,6 mill kr og påvirker således budsjettbalansen negativt.

Renteinntekter og avkastning på aksjer og andeler

Forventet avkastning på kommunens konsernkonto baseres på forventninger om et fortsatt lavt rentenivå. Gjennomsnittlig avkastning på kommunens likvide midler er forventet å bli 3 % i 2012. Dette kan vise seg å være noe optimistisk ettersom markedets forventninger gjennom FRA- prisene priser inn en viss nedgang. I Norges Banks rentebane forventes det imidlertid en økning av styringsrenten fra sommeren av, med en økning på 0,5 % i løpet av 2012.

Rana kommunes likviditet forventes å svekkes noe på grunn av at investeringene i budsjettopplegget finansieres med driftsmidler – 15,0 mill kr og fondsmidler – 16,0 mill kr. Gjennomsnittlig driftslikviditet forventes å ligge på 550 til 600 mill kr, som gir en forventet renteinntekt på 17,0 mill kr i 2012.

Resultatrapportene fra Helgelandskraft tyder på at resultatet for 2011 blir på nivå med 2010.

I budsjettforslaget for 2012 legger rådmannen til grunn utbyttensnivået i økonomiplanen på 22 mill kr.

Rente- og avdragsbelastning

Forslaget til investeringer innebærer låneopptak på 152,6 mill kr i 2012. Dette medfører at kommunens

lånegjeld passerer 1,5 mrd kr i 2012. Av dette er 314 mill kr lån knyttet til VA-området og 300 – 320 mill kr kommunens låneopptak for videreutlån fra Husbanken.

Gjennomsnittlig rente i låneporteføljen forventes å være 3,5 % i 2012. Budsjettet låneopptak øker renteutgiftene med 4,8 mill kr til 45,5 mill kr. I tillegg kommer renter på opptak av lån til videreutlån, som er budsjettet med 8,5 mill kr. Dette gir en samlet renteutgift i 2012 på 54,0 mill kr.

I kommunens strategi for finansforvaltningen søkes en balanse mellom likviditet på flytende vilkår og lån med flytende rente. Endringer i rentenivået vil dermed ta ut hverandre på aktiva- og passivasiden (inntekter og utgifter) slik at tjenesteproduksjonen skjermes. Låneopptakene gjennomføres til flytende rente, mens andelen lån på fast rente opprettholdes innefor rammene i finansreglementet ved å inngå kontrakter om bytte til fast rente.

Det forventes at prosessen mot Citigroup vil pågå i hele 2012. Avtalen med DnB, som er forlenget i høst, innebærer at det blir beregnet 3-mnd NIBOR-rente² av omtvistet beløp på 236 mill kr, med tillegg av en margin på 0,4 %. Med forventet kortrente utgjør dette om lag 8,0 mill kr i 2012. Med bakgrunn i forsiktighetsprinsippet avsettes beløpet som kortsiktig gjeld i regnskapet.

Korrigert for effekten av rentene på omtvistet gjeld til DnB NOR vil rente- og avdragsbelastningens andel av kommunens driftsinntekter øke fra 3,9 % til 4,8 %. Effekten av låneopptak til selvfinansierende VA-prosjekter er holdt utenom beregningen.

Det forutsettes at kommunen legger seg på minimumsavdrag også i 2011. Låneopptaket, som er vedtatt i 2011 er beregnet å øke avdragene med 2,8 mill kr. Beregningen er basert på foreløpige tall for investeringer og avskrivninger i 2011 og kan bli gjenstand for justeringer i løpet av budsjettåret.

Ved utgangen av 2010 var kommunens lånegjeld pr innbygger 34 716 kr. Med vedtatt låneopptak i 2011 og foreslått låneopptak i budsjettforslaget for 2012, vil kommunen ha en lånegjeld pr innbygger på om lag kr 45 000 pr 31.12.2012.

---

² NIBOR (Norwegian Interbank Offered Rate) er den renten norske banker er villig til å låne hverandre penger for i en nærmere spesifisert periode. NIBOR benyttes for å bestemme kupongrenten og markedsrenten/kursen for et sertifikat. NIBOR-renten er basert på den amerikanske US-dollar-renten, den aktuelle vekslingskursen mellom US-dollar og norske kroner og kurstillegget eller -fradraget for den aktuelle løpetiden i US-dollar/norske kroner. NIBOR er den mest brukte referanserenten i det norske pengemarkedet.

Likviditetsutvikling og fond

Kommunens beholdning av likvide midler var ved årsskiftet nær 550 mill kr. Totale fondsmidler var 336,2 mill kr. Av dette kan kommunestyret disponere 12,7 mill kr til ulike formål (Disposisjonsfondet).

Bundne driftsfond utgjør 88,7 mill kr. Dette inkluderer forholdsvis begrensede beløp til ulike prosjekter og mottatte gavemidler. Det meste av de bundne driftsfondene består av næringsfondet med 23,3 mill kr, selvkostfond på 32,7 mill kr og avsatt tilskudd til kurs og opplæring (RKK) med 6,7 mill kr.

Kapital/investeringsfond består av avsatte kapitalinntekter, som bare kan disponeres til finansiering av investeringsprosjekter. Den ubundne delen av disse fondene utgjør 190,5 mill kr. Her inngår avsatte midler fra innbetalte renter og avdrag på ansvarlige lån til Helgelandskraft, både tidligere nedbetalte og løpende lån.

Av avsatte midler pr 31.12.2010, er 43,7 mill kr tiltenkt brukt for finansiering av kommunens bidrag til flyplass samt 66,5 mill kr til nytt kulturhus. Av de resterende midlene er 75,0 mill kr tiltenkt brukt som delfinansiering av planlagte investeringer/ oppgraderinger av skolebygg.

Den bundne delen av kapital/investeringsfondene utgjør 44,3 mill kr og består i hovedsak av mottatte avdrag på formidlingslån med 37,8 mill kr. Disse midlene kan bare benyttes til videreutlån eller ekstraordinære avdrag på innlån fra Husbanken.

I dette forslaget til budsjett er det ikke budsjettert med avsetning til disposisjonsfond. Dette er en reduksjon fra 8,0 mill kr i inneværende års budsjett. Det bør påpekes at det i budsjettforslaget ikke er tatt høyde for at det vil påløpe morarenter i 2012.

Tabellen under viser sammensetningen av fondsmidlene pr 31.12.10.

Tabell 4. Status fondsmidler

Fond	2006	2007	2008	2009	2010
Disposisjonsfond	61 835	55 298	0	8 954	12 692
Bundne driftsfond	84 965	66 642	65 386	66 464	88 722
Sum driftsfond	146 800	121 940	65 386	75 418	101 414
Ubundne investeringsfond	116 024	113 709	146 150	171 086	190 531
Bundne investeringsfond	13 279	16 957	24 511	32 987	44 301
Sum investeringsfond	129 303	130 666	170 661	204 073	234 832
Sum fond	276 103	252 606	236 047	279 491	336 246

I forslaget er det foreslått å overføre 48,4 mill kr i egenfinansiering av investeringene. Dette er 15,0 mill kr mer enn inntektsført momsrefusjon. I tillegg avsettes 20,5 mill kr til næringsfond, som består av budsjettert konsesjonsavgift med 10,5 mill kr og 10,0 mill kr av budsjettert inntekt fra eiendoms-skatt. De resterende 7,1 mill kr består av rentetilførsel til fond og avsetninger til landbruksfondet.

Budsjettforslaget følger opp forslaget til økonomiplan ved å foreslå bruk av disposisjonsfond med 5,0 mill kr til finansiering av utbetalinger av erstatninger til tidligere barnehjemsbarn. Forutsatt at regnskapet for 2011 gjøres opp i balanse vil disposisjonsfondet være 15,8 mill kr ved utgangen av 2012.

Bruk av bundne fond består av bruk av næringsfondet til finansiering av Rana Utviklingsselskap med 4,9 mill kr. I tillegg budsjetteres det med bruk av Selvkostfond for å dekke underskudd på selvkostområdene i 2012 med 10,9 mill kr. For øvrig er det budsjettert med bruk av avsatte midler på Landbruksfondet og avsatte Husbanktilskudd med 3,4 mill kr.

INVESTERINGER

<i>Finansiering</i>	<i>Totalalkyle</i>	<i>Rev. budsjett 2011</i>	<i>Budsjett 2012</i>
Salg AM, tilskudd			-24 580
Brutto investeringsutgifter		141 650	241 650
Netto investeringer		141 650	217 070
<i>Finansiering</i>			
Bruk av tomtefond		-1 000	-1 000
Bruk av ubundne kapitalfond			-15 000
Selvfinsierende VA-lån		-60 000	-50 500
Selvfinsierende øvrig		-30 790	-30 570
Lån med rentekompensasjon			-10 200
Ordinære lån		-35 600	-61 360
MVA kompensasjon		-13 300	-33 440
Overført fra drift		-960	-15 000
Netto finans		-141 650	-217 070
<i>Prosjekter</i>	<i>Totalalkyle</i>	<i>Rev. budsjett 2011</i>	<i>Budsjett 2012</i>
Kjøp av tomtegrunn	Årlig ramme	1 000	1 000
<i>Investeringsprosjekter finansiert av fond</i>		1 000	1 000
<i>Skolebygg oppgraderinger/nybygg uspesifisert</i>	<i>197 500</i>		<i>47 000</i>
Selfors barneskole - innvendig oppgradering	26 200	11 000	15 200
Skonseng skole - ventilasjon	11 000	3 000	8 000
Storforshei skole - gymsal	9 000	9 000	
Utskarpen skole - oppgradering	32 000	5 000	27 000
Selfors sykehjem - helsepark mv.	40 000		5 000
Fotballhall	8 000	8 000	
Rassikring Ytteren	1 500	1 500	
Personalrom Nygaardsvollgate	1 200	1 200	
Brennåsen boligfelt	11 000		6 000
Nytt sykehjem	200 000		5 000
Skredsikring Slettbakken	3 500		3 500
Skredsikring Yttrabekken	2 500		2 500
Storforshei barnehage - nybygg	12 000	7 000	5 000
<i>Investeringsprosjekter lånefinansiert - brutto før fratrukk av mva</i>		45 700	124 200
Hovedplan vannforsyning	100 000	20 000	20 000
Hovedplan avløp	87 000	40 000	30 500
<i>Selvfinsierende investeringsprosjekter - VA</i>		60 000	50 500
Mobekken omsorgsboliger	53 000	20 800	32 200
Rana Kirkelig Fellesråd - investeringsbehov	9 440	2 550	2 750
Kjøp og oppgradering LHL boliger Båsmo	42 000	11 600	31 000
<i>Selvfinsierende investeringsprosjekter - øvrige</i>		34 950	65 950

Forslaget til investeringer i 2012 er en oppjustering av forslag til økonomiplan. Budsjettforslaget omfatter en brutto investeringsutgift på 241,7 mill kr. Av dette utgjør selvfinansierende prosjekter på

VA-området 50,5 mill kr. Selvfinansierende prosjekter innenfor helse og omsorg utgjør 63,2 mill kr, og 2,8 mill kr er investeringstilskudd til Rana kirkelige fellesråd.

Investeringene er foreslått finansiert med et låneopptak på 152,6 mill kr, hvorav 71,6 mill kr belaster budsjettet. Det er budsjettet med at kommunen bruker 16,0 mill kr av oppsparte fondsmidler. Momskompensasjon tilføres prosjektene med 33,4 mill kr og ytterligere 15,0 mill kr i egenfinansiering tilføres fra driften. I tillegg er det forutsatt at kommunen mottar 24,6 mill kr i Husbanktilskudd til investeringene innenfor helse og omsorg.

I forslaget er det ikke tatt inn nye prosjekter, men kostnadene for igangsatte oppgraderinger/-investeringer av skolebygg er oppjustert med 30,0 mill kr i henhold til reviderte kostnadsoverslag for prosjektene. I tillegg er planene for bygging av nytt sykehjem fremskyndet med 5,0 mill kr, se Samhandlingsreformen for utdyping.

Investeringstilskudd til Kirkelig Fellesråd er fremskyndet og økt med 0,4 mill kr i forhold til forslag til økonomiplan. Det forutsettes at Fellesrådet gjennomfører effektiviseringer som betjener kapitalkostnadene.

Ellers er investeringsprogrammet fra forslaget til økonomiplan fulgt opp med bevilgninger til Brennåsen boligfelt, skredsikringer, omsorgsboliger i Mobekken, renovering av LHL- boligene på Båsmo og utbygging av Storforshei barnehage.

Kostnaden for renoveringen av LHL- boligene er økt med 6,0 mill kr, men dette finansieres med økt tilskudd fra Husbanken og momskompensasjon. Det vises for øvrig til egen sak til kommunestyret i høst.

Bevilgninger til investeringer på VA-området i henhold til økonomiplanen er fulgt opp i budsjettforslaget.

I henhold vedtatte endringer i forskrift om årsregnskap er kommunene i en overgangsperiode pålagt å fase ut momsrefusjon generert fra investeringsprosjekter fra driftsregnskapet. I 2011 skal minimum 40 % overføres til investeringsregnskapet, mens minimumsandelen i 2012 er 60 % osv. Når overgangsperioden er avsluttet skal all refusjon av betalt moms inntektsføres i investeringsregnskapet. Rådmannen vil påpeke at

Rana allerede er i en posisjon til å oppfylle regelendringen før overgangsperioden er over.

De finansielle konsekvensene av investeringene er omhandlet i avsnittet om finans.

Samhandlingsreformen

Samhandlingsreformen følges opp i budsjettforslaget. Planlegging av ny Regional helsepark i tilknytning til sykehuset kan realiseres ved ombygging av nåværende Selfors sykehjem til formålet. Tiltaket vil kunne utløse effektiviseringsgevinster i forhold til statlige overføringer gjennom etablering av ny Regional Helsepark. I tillegg leier kommunen per i dag lokaler til Helseparken og Legevakten i Helgelandssykehuset, og sykehuset ønsker å benytte lokalene til annen virksomhet. Dette forutsettes igangsatt i 2012. Sykehjemmet har i dag ca 80 plasser. Ombyggingen medfører at 23 plasser omdisponeres til korttidsplasser. Prosjekt Regional helsepark utreder tjenestebehov nå. Ombyggingen er beregnet til 40 mill kr. For eksempel vil 13 nye kommunale sengeplasser i Helseparken utløse investeringstilskudd fra Husbanken tilsvarende 10,0 mill kr. De resterende 30,0 mill kr er da foreslått finansiert ved låneopptak på 22,0 mill kr og 8,0 mill kr i momskompensasjon. Tidligere planlagt bruk av fondsmidler på 20,0 mill kr er tilbakeført til investeringer/oppgraderinger av skolebygg.

For å erstatte sykehjemsplassene ved Selfors sykehjem, tas bygging av et nytt sykehjem med 60 plasser inn i budsjettforslaget med 5,0 mill kr. Utgiftene er foreslått fremskyndet i forhold til forslag til økonomiplan for å få en avklaring av tomtespørsmålet i løpet av 2012. Utgiftene er forutsatt finansiert med driftsmidler. Kostnadene er beregnet til 200,0 mill kr og er i tillegg til 5,0 mill kr fra drift, planlagt finansiert med 96,0 mill kr i lån, 60,0 mill kr i tilskudd fra Husbanken og 39,0 mill kr i momskompensasjon.

Rådmannen understreker at dette fortsatt er svært grove anslag som kun illustrerer et mulig kostnadsnivå. Selv beløpet på 5,0 mill kr avsatt til kjøp av tomt er beheftet med en viss usikkerhet. Anslaget tar heller ikke hensyn til behov for økning i antall sykehjemsplasser, etablering av nødvendig infrastruktur, prosjekteringskostnader eller finansiering fra andre aktører. Eksempelvis vil kostnadene avhenge av hvilke finansieringsløsninger som blir fremforhandlet mellom Helgelandssykehuset og Rana kommune, og hvilken organiseringsform som etableres.

Rådmannen vil komme tilbake til kommunestyret med en egen sak angående samhandlings-

reformens konsekvenser for fremtidig Regional helsepark og utbygging av sykehjemstilbudet i kommunen. Dette må innarbeides ved utarbeidelse av nytt forslag til økonomiplan våren 2012.

Skoleinvesteringer

Det er i 2011 igangsatt renovering/oppgradering ved fire skoler. Dette gjelder Storforshei-, Skonseng-, Selfors barneskole og Utskarpen skole. Selfors barneskole og Skonseng skole vil være ferdigstilt i løpet av høsten 2011, mens Storforshei Utskarpen vil bli igangsatt i 2012. Samlede prosjektkostnader er blitt 30,2 mill kr høyere enn forutsatt i budsjett 2011, totalt estimert til 78,2 mill kr. I budsjettforslaget 2012 er konsekvensen av kostnaden forsøkt dempet ved å øke tilførselen av driftsmidler til prosjektene med 8,0 mill kr utover momskompensasjon.

Forslag til totale ramme for investeringer/-oppgraderinger i/av skolebyggene i Rana var 250 mill kr. Denne investeringsrammen vil ikke være tilstrekkelig til oppgradering av bygningsmassen slik den fremstår i dag. Grove overslag på investering/oppgradering av nåværende bygningsmasse, samt nødvendige nyinvesteringer vil nærme seg 500 mill kr. Rådmannen vil derfor måtte fremme en revidert plan for oppgradering av nåværende/bygging av nye skolebygg i revidert økonomiplan som skal behandles våren 2012.

Rådmannen legger til grunn at det må holdes et høyt trykk i denne saken. I økonomiplanvedtak legges det opp til at opprusting av flere skoler kommer i gang så fort som mulig. I tillegg til nevnte prosjekter ovenfor, er det derfor i dette forslaget tatt inn 47,0 mill kr til investeringer/oppgradering av skolebygg i 2012.

Totalt er det budsjettetert med 97,2 mill kr til investeringer/oppgraderinger av skolebygg i 2012. Beløpet er forutsatt finansiert med 58,8 mill kr i låneopptak. Rammen for lån med rentekompensasjon forutsettes utnyttet fullt ut med 10,2 mill kr. Momskompensasjon utgjør 19,4 mill kr, bruk av fondsmidler 15,0 mill kr, og i tillegg tilføres skoleprosjektene 10 mill kr i egenfinansiering fra driften.

Flyplass

Tidsplanen for oppstart av prosjektet er i forslaget til økonomiplan for perioden 2012–2015 forskjøvet til 2014. Det er derfor ikke tatt inn utgifter til prosjektet i budsjettforslaget for 2012.

Helgeland kunnskapssenter

Det vises til egen sak til kommunestyret der bygging av Helgeland kunnskapssenter ble vedtatt. Prosjektet forutsettes gjennomført ved om- og påbygging av STAKO-bygget. Det er i skrivende stund ikke besluttet om prosjektet skal gjennomføres i kommunens eller aksjeselskapets regi. Det vil bli fremmet en egen sak om dette til kommunestyret. Prosjektet blir imidlertid selvfinansierende og vil ikke belaste framtidige driftsrammer utover de økte leiekostnadene som påløper i byggeperioden.

Barnehageutbygging

Budsjettforslaget omfatter bevilgning til bygging av nybygg ved Storforshei barnehage med 5,0 mill kr. Prosjektet er igangsatt og er beregnet til 12,0 mill kr, med 7,0 mill kr. Rådmannen vil komme tilbake med forslag til utbyggingsplan for å håndtere forventet vekst i aldersgruppen ved revisjonen av økonomiplanen våren 2012.

OVERSIKT DRIFTSTRAMMER

Netto driftsrammer til tjenesteproduksjon øker med 93,4 mill kr fra 2011 til 2012 (tilsvarende var økningen fra 2010 til 2011 151,6 mill kr).

Tabell 5. Endring driftsrammer

Rana kommune tjenesteproduksjon			
	R - 2010	B - 2011	B - 2012
Brutto lønnsutgifter	983 827	1 031 962	1 080 714
Lønn i % av driftsutg.	64,6 %	70,7 %	69,1 %
Årsverk	1 784,4	1 782,7	1 798,9
	Inntekter	Utgifter	Netto
Regnskap 2010	-481 605	1 523 309	1 041 704
Vedtatt budsjett 2011	-304 529	1 460 564	1 156 035
Helårsvirkning lønnsøkning		23 302	
Prisjustering inntekter	-9 050		
Prisjustering utgifter		9 324	
Endring pensjon		13 012	
Effektiviserings- og omstillingstiltak		-7 700	
Reduksjon sykefravær		-2 100	
Elevtallsnedgang		-6 900	
Skolestruktur		7 405	
Modellkommuneprosjektet		-1 000	
Tilskudd private barnehager		5 000	
Økt tilskudd ressurskrevende tjenester		-1 200	
Rammeøkning åpen omsorg		2 300	
Rammeøkning institusjonsplasser		5 400	
Vedlikehold vegger - årlig opptrapping		1 500	
Drift eiendomsskatt		500	
Eiendomsskatteprosjektet		-3 000	
Samhandlingsreformen Helseparken		-3 000	
Samhandlingsreformen		36 142	
Styrking valgfag i ungdomstrinnet		345	
Kapitalkostnader vann, avløp og feiing		23 643	
Bruk av bundne fond vann, avløp og feiing		-10 881	
Indirekte kostnader vann, avløp og feiing		1 380	
Økte utgifter vann, avløp og feiing		1 758	
Tilskudd Helgeland reiseliv		200	
Husleie Stako		2 750	
Energi		1 800	
KS kontingent, revisjon og arkivprosjekt		785	
Festetomter	-700	700	
FDV Storforshei barnehage		105	
Mva luftovervåking		260	
Demografi skole		204	
Kompensasjon fjerning kontantstøtte		475	
Kompensasjon uendret foreldrebetaling		631	
Forslag ramme 2012	-314 279	1 563 704	1 249 425
Endring netto ramme			93 390

Tabell 6. Oversikt driftsrammer

	Netto 2011	Netto 2012	Endring ramme
Sentrale støttetjenester	79 421	80 216	795
Skoleavdelingen	239 581	243 638	4 057
PPT	7 557	7 621	64
Barnehageavdelingen	144 251	154 161	9 910
Helse-og sosialavdelingen	178 594	197 033	18 439
NAV kommune	49 625	50 209	584
Omsorgsavdelingen	256 985	292 802	35 817
Kulturavdelingen	36 487	36 516	29
Teknisk avdeling	156 926	163 840	6 914
Vann og avløp	-15 087	-	15 087
Feiing	-1 315	-	1 315
Kirkelig fellesråd	15 664	15 617	-47
Diverse tilskudd	7 346	7 772	426
Netto rammer til tjenesteproduksjon	1 156 035	1 249 425	93 390

Oppsummert inneholder endringene følgende hovedelementer:

Samlet lønns- og prisjustering utgjør 23,6 mill kr.

Driftsrammene er justert for konsekvenser av lønnsøkninger som følge av sentralt tariffoppgjør og lønnsglidninger i 2011. Dette gir en helårsvirkning i 2012 på 23,3 mill kr for de årsverk kommunen budsjetterte med i 2011. Med hovedbasis i gjennomsnittsberegninger som Kommunenes Sentralforbund har foretatt og anslått lønnsvekst neste år i statsbudsjettet, 4,0 %, er det avsatt en fellespott på finans på 25,1 mill kr, som skal dekke neste års hovedoppgjør. Lønnsandelen i prosent av driftsutgiftene går ned fra 70,7 % i 2011 til 69,6 % i 2012. Varer og tjenester er regulert slik at det samlet sett gir en vekst på 1,6 % i tråd med prisforutsetningen i statsbudsjettet. Inntektssiden er regulert med anslått prisstigning i kommunal sektor på 3,25 %.

Økte satser til pensjonspremie utgjør 13,0 mill kr, se kommentarer pensjonskostnader på Finans.

I forslag til økonomiplan 2012-2015 ble driftsrammene redusert med effektiviserings- og omstillingskrav på 7,7 mill kr og redusert sykefravær på 2,1 mill kr som er fordelt slik:

- Skoleavdelingen -1,7 mill kr
- Barnehageavdelingen -0,9 mill kr
- Helse- og sosialavdelingen -1,6 mill kr
- NAV kommune -1 mill kr.
- Omsorgsavdelingen -1,9 mill kr
- Kulturavdelingen -0,8 mill kr
- Teknisk avdeling -0,7 mill kr
- Sentrale støttetjenester -0,8 mill kr
- Kirkelig Fellestråd -0,4 mill kr

Skoleavdelingens nettoramme foreslås økt med 4,1 mill kr hvor også rammen til PPT inngår. Innenfor dette er avdelingen tilført midler for dekning av utgifter knyttet til opprettholdelse av dagens skolestruktur og de utfordringer som er signalisert innenfor PPT. Elevtallsnedgangen i forslag til økonomiplan er justert for en mindre økning i antall elever. Styrking valgfag i ungdomstrinnet er fulgt opp.

Barnehageavdelingen øker nettorammen med 9,9 mill kr. Innlemmingen av barnehagetilskudd fra øremerkede tilskudd til frie inntekter ble gjennomført i 2011. Barnehageavdelingen ble i 2011 kompensert med en tilleggsbevilgning på 5,0 mill kr knyttet til tilskudd private barnehager. Dette nivået er videreført i 2012 med en økonomisk plattform som gjør avdelingen i stand til å videreføre egen drift og overholde forpliktelsen til private barnehager om likeverdig behandling. Reell øking av nettorammen er derfor 4,9 mill kr. I forslag til statsbudsjett blir barnehageavdelingen kompensert for bortfall av kontantstøtte og kompensasjon for uendret foreldrebetaling. Ny avdeling ved Storforshei barnehage vil være i full drift fra 2012.

Helse- og sosialavdelingen øker sin nettoramme med 18,4 mill kr. Rammen er i tråd med vedtatt økonomiplan, hvor Samhandlingsreformen og innsparing ved Helseparken samt økt tilskudd ressurskrevende tjenester er tatt inn.

NAV kommune øker nettorammen med 0,6 mill kr grunnet prisjustering av sosialhjelp. Der ligger ingen tiltak i budsjettet utover effektiviserings- og omstillingskrav fra forslag til økonomiplan.

Omsorg får en økning i nettorammen med 35,8 mill kr i tråd med forutsetningene gitt i forslag til

økonomiplan. Rammen håndterer utgifter vedrørende Samhandlingsreformen og økning i åpen omsorg og i institusjonsplasser.

Kulturavdelingen får ingen økning i nettorammen og håndterer rammen sin i tråd med forslag til økonomiplan.

Teknisk avdeling øker nettorammen med 6,9 mill kr. Forslag til økonomiplan er fulgt opp i forhold til økt bevilgning til vedlikehold av veier og drift eiendomsskatt. Av nye tiltak håndterer rammen felles drifts- og vedlikeholdsutgifter til ny avdeling Storforshei barnehage, underdekning festetomter samt økt utgift merverdiavgift til Luftovervåkingskostnader. Til opprettholdelse av dagens skolestruktur økes utgifter til energi og vedlikehold av skolebygg. Det ligger inne en håndtering av økt husleie i forbindelse med bygging av nytt Kunnskapsenter, samt avvikling av prosjekt drift (0,5 mill kr). Se avdelingsomtale.

Sentrale støttetjenester øker nettorammen med 0,8 mill kr for å håndtere økte utgifter til Kommune-revisjonen, Arkivprosjektet samt KS kontingent. I tråd med forslag til økonomiplan vil endring i fakturering skatteoppkrevdere og avvikling av Modellkommuneprosjektet redusere utgiftssiden. Støttetjenester foreslås å håndtere to prosjekter, internkontroll (1,5 mill kr) og sykefravær/arbeidstidsordninger (0,7 mill kr) innen rammen. Se avdelingsomtale.

Selvkostområdene for Vann og Avløp og Feiing har en økning i nettorammen på 16,4 mill kr. Som et resultat av store investeringer på vann og avløpsområdet de siste årene øker kapitalkostnadene og det budsjetteres dermed med bruk av bundne fond for å oppnå balanse. Utgiftene på selvkostområdet feiing forventes å bli noe høyere enn inntektene i 2012. Det budsjetteres også her med bruk av bundne fond for å oppnå balanse.

I forhold til renter og avdrag til selvfinansierende lån vises det til kommentarer under Finans.

I tillegg til budsjettendringer som følger av rammeendringer omhandlet ovenfor, vil det innenfor rammen til avdelingene være endringer knyttet til andre budsjettoperasjonaliseringer. Prinsippet om bruttobudsjettering er fulgt opp for å få bedre overensstemmelse mellom budsjett og regnskap. Særlig gjelder dette lønnsutgiftene hvor det er budsjettert med økninger finansiert av sykepengerefusjon og bruk av øremerkede statlige tilskuddmidler. Denne operasjonaliseringen påvirker lønnsandelen som er omhandlet ovenfor.

KOSTRA

KOSTRA står for Kommune-Stat-Rapportering og ble startet som et prosjekt i 1995 med formål å samordne og effektivisere all rapportering fra kommunene til staten, samt å sørge for relevant styringsinformasjon om kommunal virksomhet, måle ressursinnsats, prioritering og måloppnåelse i kommuner, bydeler og fylkeskommuner. Fra 2001 var alle kommuner og fylkeskommuner med i KOSTRA.

Rana kommune er plassert i KOSTRA-gruppe 13 (KG 13) som defineres som "store kommuner utenom de fire største byene". KOSTRA gruppen består av 45 kommuner med innbyggertall mellom 21 000 og 111 000.

Rana kommune har årlige ekstrainntekter i form av Nord-Norge-tilskuddet, konsesjonsavgift, konsesjonskraft og eiendomsskatt fra kraftproduksjon samt redusert arbeidsgiveravgift i

forhold til de andre kommunene i KG 13. Rana kommune disponerer disse merinntektene til tjenesteproduksjon og dermed høyere netto driftsutgifter på prioriterte områder. Vedlegg 6 viser utvalgte KOSTRA tall for Rana kommune sammenlignet med KG 13.

En rapport utgitt av SSB i mars 2011 bekrefter at Rana kommune har blant de høyeste inntektene av sammenlignbare kommuner i KG 13. Kun Bærum har høyere frie disponible inntekter av de 45 kommunene i gruppa. Dette er inntekter som er til disposisjon når minstestandarder og lovpålagte oppgaver er dekket. Størrelsen på de frie disponible inntektene gir en antydning av kommunens økonomiske handlefrihet.

Skoleavdelingen

Skoleavdelingen			
	R - 2010	B - 2011	B - 2012
Lønnsutgifter	248 574	248 406	254 854
Lønn i % av driftsutgifter	86,4 %	89,8 %	90,6 %
Årsverk	468,0	457,0	455,0

	Inntekter	Utgifter	Netto
Regnskap 2010	-41 245	287 824	246 579
Vedtatt budsjett 2011	-37 126	276 707	239 581
Helårsvirkning lønnsøkning		4 770	
Prisjustering inntekter	-581		
Prisjustering utgifter		541	
Endring pensjon		1 678	
Effektiviserings- og omstillingstiltak		-1 100	
Reduksjon sykefravær		-600	
Elevtallsnedgang		-6 200	
Skolestruktur		5 000	
Styrking valgfag i ungdomstrinnet		345	
Justering elevtall vår 2011		204	
Forslag ramme 2012	-37 707	281 345	243 638
Endring netto ramme			4 057

PPT			
	R - 2010	B - 2011	B - 2012
Lønnsutgifter	11 159	10 399	10 657
Lønn i % av driftsutgifter	101,0 %	86,9 %	87,7 %
Årsverk	16,5	17,0	17,0

	Inntekter	Utgifter	Netto
Regnskap 2010	-4 132	11 049	6 917
Vedtatt budsjett 2011	-4 410	11 967	7 557
Helårsvirkning lønnsøkning		190	
Prisjustering inntekter	-122		
Prisjustering utgifter		28	
Endring pensjon		68	
Effektiviserings- og omstillingstiltak		-100	
Forslag ramme 2012	-4 532	12 153	7 621
Endring netto ramme			64

Status og aktivitetsnivå ved inngangen til 2012

Rana kommune har ved oppstart av skoleåret 2011/2012 til sammen 3 248 elever i grunnskolealder. Disse får sin opplæring under ledelse av 13 rektorer. Opplæringen foregår i 17 skoleenheter. Skolene varierer i størrelse fra Grønfjelldalen med 8 elever, til Gruben barneskole med rundt 450 elever.

Rana kommune kjøper tjenester av Frikult til elever som har behov for et alternativt tilbud i hele eller deler av opplæringen. Skoleavdelingen har i tillegg til ordinær grunnskoleopplæring oppgaver innenfor morsmålsopplæring, fagopplæring på morsmål samt særskilt norskopplæring - undervisning for minoritetsspråklige barn. Rana voksenopplæring ivaretar norsk- og voksenopplæring på grunnskole-

nivå til minoritetsspråklige voksne. Til voksne funksjonshemmede elever kjøper Rana kommune tjenester av Polarsirkelen vgs.

Sykefraværet er redusert med 0,3 prosentpoeng til 8,0 % fra 2010 til 2011.

På grunn av synkende elevtall er rammene til avdelingen redusert, og flere av rektorene gir uttrykk for at det er vanskelig å håndtere den daglige driften innenfor rammene. Det er klare forventninger til budsjett disiplin i skolene, men det er grunn til å anta at avdelingen også for inneværende år vil få et merforbruk. Skoleavdelingen innførte for skoleåret 2010/2011 en modell for ressursfordeling – *Vestvågøymodellen*. Det er stilt spørsmål ved om modellen virker etter hensikten med de ressursrammene kommunestyret har stilt til disposisjon for avdelingen. Modellen vil bli gjennomgått med utvikleren for å se om den bedre kan tilpasses lokale forhold i Rana.

Fra skoleåret 2010/2011 ble skolene Båsmo og Alteren slått sammen under en pedagogisk/-administrativ ledelse, i likhet med skolene Hauknes og Dalsgrenda. Tilbakemeldingene etter ett år er i korte trekk at rektorene finner det vanskelig å administrere to skoler og samtidig sikre tilstedeværelse ved begge enhetene.

Nasjonale prøver for 2010/2011 viste ei bedring av resultatene på 5. klassetrinn. På dette trinnet ligger Rana kommune over fylkessnittet og jevnt med nasjonalt snitt i to av tre disipliner. På 8. og 9. trinn er resultatene marginalt svakere enn foregående år, og kommunen ligger på disse trinnene under fylkes- og landsgjennomsnitt i de fleste disipliner.

21. juni 2011 ble det presentert sak for kommunestyret – *Skoleutvikling i Rana*. Saken ble tatt til orientering av kommunestyret, og avdelingen arbeider etter de målsettingene som ble skissert.

KOSTRA

Netto driftsutgifter til grunnskoleopplæring pr elev var 5 393 kr høyere i Rana enn i KG 13 i 2010. KOSTRA 2009 viste en differanse på 8 539 kr.

Rana nærmer seg KG 13s snitt når det gjelder gjennomsnittlig gruppestørrelse i 1. – 10. trinn. Den er i dag i Rana 14,2, mot KG 13s 14,7.

I Rana får 9,2 % av elevene spesialundervisning, mens i KG 13 er det 7,5 % som har slik rett. Rana øker med 0,2 % mens KG 13 øker med 0,4 %. Rana bruker 21,6 % av det totale lærertimetallet til spesialundervisning, mens KG 13 bruker 16,6 %.

I gjennomsnitt er det 196 elever pr. skole i Rana kommune, mens KG 13 har 276 elever pr. skole.

Skoleavdelingen nærmer seg gjennomsnittet i KG 13 på flere av indikatorene.

Grunnskolen prioriteres høyt, men samtidig viser tallene at det koster mer å få en elev gjennom grunnskolen i Rana enn gjennomsnittet i KG 13. Årsakene til dette er sannsynligvis flere: mindre effektiv organisering - grunnet færre elever pr. skole, høyere utgifter til skyss samt et høyt antall elever med rett til spesialundervisning.

Utfordringer

Avdelingen har utfordringer på flere områder. I tråd med sak presentert for kommunestyret i vår arbeides det for å styrke styring og ledelse av avdelingen. Arbeidet med skoleutvikling skal orienteres inn mot fire etablerte soner der ungdomsskolene og barneskolene som rekrutterer til disse er i samme sone. Sonene er etablert og arbeidet er i gang. I tillegg er det ansatt rådgiver i prosjektstilling hos skolesjefen.

I samarbeid med Utdanningsdirektoratet arbeides det for å få bistand av veilederkorps. Veilederkorpsets oppgave er med bakgrunn i ståstedanalyse, resultater og skolenes analyse av egen virksomhet, å bistå med utvikling på skole- og kommunenivå. Rana er lovet denne bistanden, og arbeidet vil starte over nyttår.

Leseferdighetene til elevene i Rana kommune er variable. Alle skolene i Rana deltar fra høsten 2011 i *Leselos* som er et program for å ta tak i lesestrategier. Leselos vil også gi skolene et kartleggingsverktøy for å avdekke og skissere tiltak for elever som ikke har tilstrekkelige leseferdigheter. I tillegg gjennomfører fire lærere kompetanseheving i leseopplæring gjennom *Kompetanse for kvalitet*.

Som et tiltak for å begrense frafall i videregående skole er det nasjonalt initiert et program, *NyGiv*. Programmet retter seg mot de svakeste elevene på 10. trinn, og skal styrke deres grunnleggende ferdigheter slik at de blir i stand til å fullføre videregående skole. Gjennomføring av programmet vil koste i overkant av 0,3 mill kr.

Skoleavdelingen har gjennom SKUP - programmet fått tilbud om i overkant av 40 studieplasser i vurdering og standpunktvurdering. Målgruppen er lærere på ungdomstrinnet. Skoleringen retter seg mot formativ og summativ vurdering, og skal bidra til å øke motivasjonen for læring på trinnet.

Avdelingen har utfordringer med hensyn til kompetanse i basisfag og fremmedspråk. I skoleåret 2011/2012 er ni av avdelingens lærere i

såkalte "utdanningsvikariat". Disse er del av den nasjonale satsingen *Kompetanse for kvalitet*. Utdanningsvikariatene vil bidra til å heve kompetansen i basisfagene og grunnleggende leseopplæring.

Prioriteringer og forslag 2012

Det var i økonomiplanen forutsatt et nedtrekk i rammen for 2012 på 6,2 mill kr knyttet til elevtallsnedgang. Rådmannen foreslår å delvis reversere dette nedtrekket, med totalt 5,0 mill kr for skole og PPT. Dette for å gi avdelingen mulighet til å håndtere bl.a. vedtaket om fremtidig skolestruktur. Pr 1.8.2011 var det fem flere elever i skolene enn prognosen i forslag til økonomiplan forutsa. Rammereduksjonen er derfor korrigert med 0,2 mill kr. I tillegg ble det i forslag til økonomiplan foreslått redusert sykefravær og effektiviserings-trekk felles for alle avdelinger, som utgjør henholdsvis 0,6 og 1,1 mill kr for skoleavdelingen. I budsjettforslaget er det videre tatt høyde for innføring av valgfag på 8. trinn, jf. Stortingsmelding om ungdomstrinnet *Motivasjon – Mestring – Muligheter*, med 0,3 mill kr. Det søkes også om delvis finansiering gjennom ordningen med prosjektskjønn via Fylkesmannen, i størrelsesorden 0,5 mill kr for Rana, til et toårig prosjekt angående samhandling mellom PPT og skole. Kommunens egenandel foreslås finansiert innen rammen.

Grunnlaget for skolenes drift er basert på bemanning for skoleåret og ikke for kalenderåret. I skolenes driftsrammer for budsjettåret må foreslåtte endringer i rammene være innarbeidet fra august i budsjettåret. For å tilpasse driften til rammene må skolene prioritere bort nødvendige oppgaver som belaster lærernes undervisningsplikt.

Utgiftene til spesialundervisning er høye i Rana. Det er prioritert å redusere disse og i stedet styrke tilpasset opplæring. Omleggingen vil ta tid, og arbeidet som ble igangsatt høsten 2010 har så langt ikke gitt ønskede resultater.

Når det gjelder renovering/oppgradering av skolebygg vises det til avsnittet om investeringer.

Omdisponeringer innen egen ramme

Rektorene ved de 17 skoleenhetene gjør fortløpende vurderinger av omdisponering innenfor egen drift. I noen grad gjøres det også omdisponeringer mellom skolene. Da særlig knyttet til om elever med tunge behov flytter fra en skole til en annen. En utfordring ved dette er at personalressurser knyttet til en elev også gjerne er knyttet til andre elever ved skolen.

Barnehageavdelingen

Barnehageavdelingen			
	R - 2010	B - 2011	B - 2012
Lønnsutgifter	81 581	88 458	91 368
Lønn i % av driftsutgifter	49,9 %	53,6 %	52,0 %
Årsverk	176,9	180,0	184,0

	Inntekter	Utgifter	Netto
Regnskap 2010	-149 658	163 576	13 918
Vedtatt budsjett 2011	-20 834	165 085	144 251
Helårsvirkning lønnsøkning		2 074	
Prisjustering inntekter	-578		
Prisjustering utgifter		2 372	
Endring pensjon		836	
Effektiviserings- og omstillingstiltak		-700	
Reduksjon sykefravær		-200	
Tilskudd private barnehager		5 000	
Kompensasjon fjerning kontantstøtte		475	
Kompensasjon uendret foreldrebetaling		631	
Forslag ramme 2012	-21 412	175 573	154 161
Endring netto ramme			9 910

Status og aktivitetsnivå ved inngangen til 2012

Økonomisk går barnehagene inn i sitt andre år med ressurser via rammetilskudd. Erfaringene fra første år har vært gode både i de kommunale og de private barnehagene. Vedtatt budsjett 2011 ble regulert opp med 5,0 mill kr øremerket til driftstilskudd til private barnehager, en konsekvens av likebehandling og finansiering av drift til private barnehager. Rana kommune vil i 2012 fortsatt gi de private barnehagene tilskudd på 93,5 % av kommunalt driftsnivå, noe som er over det statlige minimumskravet på 91 %, som i august 2012 ble økt til 92 %. Minimumskravet er regulert av forskriften om likebehandling av ikke-kommunale barnehager.

Barnehageavdelingen har i løpet av de siste årene utvidet tilbudet markant. Men det er fremdeles lange ventelister for dem som ikke omfattes av retten til plass. Prognoser fra økonomiplan 2012-2015 tilsier at det fortsatt vil være behov for å øke tilbudet av barnehageplasser.

Avdelingen har vår 2007 til høst 2011 økt antall plasser fra 1 162 til 1 368. I henhold til barnehagelovens § 12a *Rett til barnehageplass*, nådde Rana kommune full behovsdekning høsten 2011:

§12a Rett til plass i barnehage

"Barn som fyller ett år senest innen utgangen av august det året det søkes plass, har etter søknad rett til å få plass i barnhage fra august i samsvar med denne loven med forskrifter.

Barnet har rett til plass barnehage i den kommunen der det er bosatt. Kommunen skal ha minimum ett opptak i året. Søknadsfrist til opptaket fastsettes av kommunen."

Pr september 2011 var det 87 barn som ikke hadde fått plass høsten 2011. I tillegg er det 139 barn på ventelisten som ønsker plass etter 31.12.2011. Dette er søkere som av forskjellige grunner ikke kommer inn under paragraf 12a Rett til plass i barnehage.

Ny avdeling ved Storforshei barnehage vil være ferdigstilt og bli tatt i bruk i begynnelsen av 2012.

KOSTRA

Barnehageavdelingen i Rana scorer bra på de aller fleste indikatorer i forhold til sammenlignbare kommuner i KG 13. Indikatorene viser økonomisk effektiv drift, god kvalitet i form av blant annet høy dekning av førskolelærere samt god dekning innen selve barnehagetjenesten.

Utfordringer

Å etablere rett kapasitetsnivå sett i forhold til behov er en utfordring. Det vises blant annet til bortfall av kontantstøtte fra og med 1,5 år. Dette vil kunne påregnes å gi et økt behov for barnehageplasser for denne gruppen. Imidlertid er overføringene fra staten til formålet betydelig lavere enn KS sine behovsestimater.

Utområdene i barnehagene bør prioriteres, jfr. FAN-planen.

Høsten 2011 oppsto det reell mangel på førskolelærere. Det vil bli forsøkt reutlysninger for å rekruttere, men dersom dette ikke lykkes, må det innvilges dispensasjoner i henhold til kvalifikasjonskravene i Lov om Barnehager. Dette er kvalitetsmessig svært uheldig for tjenesten.

Prioriteringer og forslag 2012

Avdelingen skal videreføre de etablerte gode systemene for tildeling av ressurser til både private og kommunale barnehager etter overgangen fra øremerkede midler til rammetilskudd.

Etter en periode med stor kapasitetsøkning, vil det nå i større grad prioriteres stabilitet og kvalitet i tjenesten. Barnehagene styrkes noe på ledelse for å kunne tilfredsstille loven. Styrking av ledelse ute i barnehagene, etablert i 2011, videreføres.

I forslag til Statsbudsjett for 2012 er det foreslått å gi en kompensasjon for fjerning av kontantstøtte tilsvarende 0,5 mill kr. for Rana. Det er også

foreslått kompensasjon for opprettholdelse av uendret foreldrebetaling på 0,6 mill kr. Rana kommune opprettholder disse forslagene.

Omdisponeringer innen egen ramme

Innenfor egen ramme vil det kunne oppstå behov for å flytte på ressurser til de enkelte områdene sett i forhold til avdelingsvise nivåendringer basert på størrelse og sammensetting av barnetallet.

Helse- og sosialavdelingen

<i>Helse- og sosialavdelingen</i>			
	<i>R - 2010</i>	<i>B - 2011</i>	<i>B - 2012</i>
Lønnsutgifter	204 297	206 372	213 605
Lønn i % av driftsutgifter	74,2 %	79,1 %	75,9 %
Årsverk	296,5	301,6	313,3

	<i>Inntekter</i>	<i>Utgifter</i>	<i>Netto</i>
Regnskap 2010	-98 649	275 180	176 531
Vedtatt budsjett 2011	-82 156	260 750	178 594
Helårsvirkning lønnsøkning		4 819	
Prisjustering inntekter	-2 374		
Prisjustering utgifter		1 309	
Endring pensjon		2 414	
Effektiviserings- og omstillingstiltak		-1 200	
Reduksjon sykefravær		-400	
Samhandlingsreformen		18 071	
Samhandlingsreformen Helseparken		-3 000	
Økt tilskudd ressurskrevende tjenester		-1 200	
Forslag ramme 2012	-84 530	281 563	197 033
Endring netto ramme			18 439

Status og aktivitetsnivå ved inngangen til 2012

Tjenesteområdene er hovedsakelig hjemlet i ny Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og ny Folkehelselov virksom fra 1. januar 2012.

Virksomheten er også regulert av andre særlover som Barnevernsloven og Helsepersonelloven.

Det er behov for å arbeide med kvalitetsforbedringer og styrking innen forebyggende arbeid som i helsestasjon, skolehelsetjeneste og barnevern. Dette vil kreve ressurser knyttet til personell. I statsbudsjettet for 2012 er det foreslått en videreføring av de to siste års statlig styrking innen barnevernet. Det må arbeides med forhold som påvirker tilmeldinger og tiltak i barnevernet relatert til tjenester gjennom Nav samt tilbud til barn, ungdom og familier. Dette forbedringsarbeidet vil berøre flere kommunale avdelinger. Overbygningen til arbeidet kan være en *Barne- og Ungdomsplan* som kan komme til å aktualisere interne ressursmessige omdisponeringer.

En felles erstatningsordning for kommunene for tidligere barnevernsbarn og spesialskoleelever foreligger fra Fylkesmannen i Nordland. Ordningen er estimert til å gi Rana kommune merutgifter inntil 20 mill kr over en toårsperiode. Det er foreslått 5 mill kr til dette i 2012.

Ungdomsteamet er et samarbeid mellom barnevernet og rustjenesten som knyttes til utsatt ungdom. Det tilbys råd og veiledning, leksehjelp, arbeid med "dropout" fra videregående skole og rus. Dette tilbudet videreføres som en del av det ordinære tjenestetilbudet. Innen rustjenesten skjer

det et bortfall i 2012 av to statlig finansierte prosjektstillinger knyttet til koordinerende tillitsperson og LAR (legemiddelassistert rehabilitering). Tiltaket finansieres videre innen egen ramme.

Partnerskapsavtalen med Husbanken og utvikling av boligpolitisk handlingsplan åpner for bedring av botilbudet til utsatte grupper og bostedsløse.

Det forebyggende arbeidet blant barn og unge er styrket de siste årene ved opprettelsen av familie-senteret og et halvt årsverk innen jordmor-tjenestene. En psykologstilling er også opprettet via statlige stimuleringsmidler. Statlige tilskuddmidler har også muliggjort at kommunen har inngått et samarbeid med Helgelandssykehuset, Mo i Rana vedrørende 0,2 % psykiaterstilling i kommunens psykiske helsearbeid.

Det forventes byggestart av Mobekken omsorgsboliger i 2012 med ferdigstillelse i 2013.

På Engvollen er en boligmasse på 27 enheter overtatt av Rana kommune fra LHL Bygg: Boligmassen skal renoveres til ett botilbud for utsatte grupper ved bruk av avsatte investeringsmidler. Prosjektet er selvfinansierende. Det er ca 20 utviklingshemmede som har behov for botilbud i økonomiplanperioden. Tilsvarende er det behov for i underkant av 20 boliger innen rustjenesten.

Familier med funksjonshemmede ungdommer i ungdomsskole og videregående skole har behov for og får SFO tilbud før og etter skoletilbud, en årlig kostnad på 2 mill kr. Dette for at foreldrene selv skal kunne være i arbeid. Miljøterapeutisk avdeling håndterer denne tjenesten innenfor rammen. Det er behov for å øke kapasiteten knyttet til avlastning i institusjon for familier med funksjonshemmede medlemmer. Ranas demografiske utvikling med flere eldre skaper behov for styrking innen dagrehabilitering og hjelpemiddelformidling.

Samlet har Rana og Hemnes nå vel 30 000 innbyggere. Dette gir seg utslag i økte lønnskostnader til legene ved den interkommunale legevakta. For Ranas del utgjør dette en økning på 0,3 mill kr som håndteres innenfor rammen.

Knyttet til den kommende Samhandlingsreformen forberedes en avklaring og utvikling av lokalmedisinsk senter (Regional helsepark) herunder samarbeid Helgelandssykehuset HF og de resterende kommunene i opptaksområdet til sykehuset, avklaring av helsetjenester og volum, finansiering og bygningsmessig løsning.

KOSTRA

Innen kommunehelse bruker Rana kommune mer enn sammenlignbare kommuner i KG 13. Dette har økt noe fra 2009 til 2010, relatert til en høy prioritering av fysioterapitjenester med private hjemler og dertil økt kommunal finansiering ved omlegging av finansieringsordningen.

Etableringstøtte knyttet til nye legehjemler, daglegevakt og personellutgifter til influensa-pandemien gav økte kostnader i 2010. Den interkommunale legevakta hadde høyere kostnader i 2010 enn forutsatt.

I barnevernet har Rana kommune ikke store avvik på kostnadssiden sammenlignet med KG 13. Imidlertid bruker Rana en større andel til saksbehandling og mindre på tiltak ved at driftsutgifter pr barn i barnevernstiltak er lavere i Rana kommune enn gjennomsnitt i KG 13.

En utfordring for Rana kommune blir å dreie dette bildet samtidig som avvik lukkes.

Store deler av miljøterapeutisk avdeling, psykisk helsearbeid og rustjeneste, inngår i grunnlaget for pleie og omsorg i KOSTRA. På dette området ligger Rana kommune under KG 13.

Prioriteringer og forslag 2012

- Rana kommunes møte med samhandlingsreformen. Folkehelsearbeid, dvs. at Friskliv og forebyggende helsearbeid blir like viktig som reparerende helsearbeid. Legge til rette for å unngå sykehusinnleggelse og riktig liggetid i sykehus. Videreutvikle samarbeidet med Helgelandssykehuset, avd. Mo i Rana og nabo-kommunene i regionen om helsetjenester i prosjektet Regional Helsepark. I dette inngår å finne plattform for og inngåelse av samarbeidsavtaler mellom nevnte parter, og kunne møte ansvaret som kommunen får allerede fra 1. januar 2012

- Videreutvikling av de kommunale legetjenestene, herunder også det interkommunale legevaktstilbudet
- Elektronisk meldingsutveksling tas i full bruk i kommunens helse og omsorgstjenester, og startes opp mellom kommune- og spesialisthelsetjeneste
- Forbedret kvalitet innen helse- og sosialavdelingens arbeid med barn og unge, herunder barnevernet, helsestasjon og skolehelsetjeneste
- Videreutvikle samhandling knyttet til tjenester innen rus og psykisk helsearbeid
- Revisjon av fysioterapitjeneste
- Sikre videreføring av LAR-tiltakene og ungdomsteamet
- Delta og sikre utsatte grupper og husløses interesser gjennom boligpolitisk handlingsplan
- Ytterligere forbedring av nødvendige rammebetingelser for å kunne gi tjenester, herunder bolig med bistand og helsehjelp til rett pris. I det ligger oppføring og igangsetting av Mobekken, utvikling av Engvollen og andre mindre boligprosjekt
- Avklare avtaler med samarbeidende kommuner, riktig og tilpasset driftsform og hensiktsmessige lokaler for Krisesenteret
- Øke kapasiteten ved institusjonsavlastnings-tilbudet for familier med funksjonshemmede barn og unge
- Videreutvikle samarbeidet med lokalt NAV kontor, blant annet for å oppnå en helhetlig flyktningetjeneste og god forvaltning og praksis i bruken av kvalifiseringsprogrammet
- Bosette inntil 50 flyktninger

NAV kommune

NAV kommune			
	R - 2010	B - 2011	B - 2012
Lønnsutgifter	14 535	10 577	10 895
Lønn i % av driftsutgifter	27,6 %	20,4 %	20,7 %
Årsverk	15,0	16,0	16,2

	Inntekter	Utgifter	Netto
Regnskap 2010	-8 055	52 706	44 651
Vedtatt budsjett 2011	-2 264	51 889	49 625
Helårsvirkning lønnsøkning		234	
Prisjustering inntekter	-60		
Prisjustering utgifter		1 326	
Endring pensjon		84	
Effektiviserings- og omstillingstiltak		-1 000	
Forslag ramme 2012	-2 324	52 533	50 209
Endring netto ramme			584

Status og aktivitetsnivå ved inngangen til 2012

NAV Rana har 16,2 kommunale årsverk inkludert NAV leder. Kontoret har 31,5 statlige årsverk.

På kommunalt tjenesteområde har kontoret ansvar for tjenester i medhold av Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen. Dette gjelder forvaltning av økonomisk sosialhjelp, råd og veiledning, gjeldsrådgivning, midlertidig boligtilbud samt kvalifiseringsprogrammet.

Kontoret har vært i drift i vel tre år. Prosessen med å utvikle ny virksomhet/organisasjon og få til et godt samspill og god ressursutnyttelse fortsetter. Dette skjer gjennom helhetlige tiltak hvor kompetanse og virkemidler blir benyttet fullt ut.

Utfordringer

Det er to områder som over tid har hatt særlig fokus. Dette gjelder oppfølging av ungdom i aldersgruppen 18-25 år for å få disse over i arbeid og aktivitet. Det er en positiv utvikling med en nedgang i aldersgruppen i forhold til behov for økonomisk sosialhjelp. Videre er det fokus på å få langtidsmottakere med behov for økonomisk sosialhjelp over i riktige tiltak og ytelser.

Som ledd i dette arbeidet har kvalifiseringsprogrammet vært et viktig virkemiddel for å fremme overgang til arbeid og aktivitet.

Kvalifiseringsprogrammet har vært et utviklingsarbeid. Den arbeidsrettede delen av programmet vil gjennom nye forskrifter bli "innskjerpet". Dette betyr at målgruppen vil bli noe endret jfr. det som har vært praksis og at kompetanse knyttet til markedsarbeidet må styrkes. I 2011 var måltallet 31 brukere i kvalifiseringsprogrammet. Krav om enda tettere oppfølging fra NAV i arbeidet med

kvalifiseringsprogrammet tilsier at stillingsressursene ikke kan reduseres men må holdes på samme nivå.

Rana kommune bosetter nye flyktninger årlig. Det er en bekymringsfull utvikling at bosatte flyktninger etter endt introduksjonsprogram ikke kommer over i arbeid og aktivitet. Disse blir avhengig av økonomisk sosialhjelp til livsopphold. Det er helt nødvendig å etablere tettere samhandling med flyktningstjenesten og voksenopplæringen. Dette for at både tidligere og felles innsats skal bidra til å iverksette nødvendige tiltak.

NAV Rana har fått prosjektmidler fra Fylkesmannen for å styrke arbeidet med utviklingstiltak og kompetanseoppbygging innen økonomisk rådgivning. Prosjektet vil trolig ha oppstart i desember 2011, og har som formål å sette flere brukere i stand til å forvalte sin økonomi på en mer hensiktsmessig måte samt bidra til økt mestring. Dette vil også kunne medvirke til å redusere behovet for økonomisk sosialhjelp.

Samarbeidsprosjekt med rustjenesten i forhold til boliger og oppfølgingstjenester for utsatte grupper, håper en skal gi en positiv effekt. Det er både kostnads- og ressurskrevende å ikke ha gode nok løsninger for brukere med behov for hjelp til å skaffe midlertidig eller bolig av mer permanent karakter.

KOSTRA

Rana kommune har en høyere andel sosialhjelpsmottakere enn KG 13 og dermed også høyere utgifter til sosialhjelp.

Prioriteringer i 2012

For å holde budsjettammen er det fortsatt behov for tiltak og prioriteringer i arbeidet for å oppfylle kvalitet på tjenestene og imøtekomme lovkrav.

Omprioriteringer innen egen ramme

NAV Rana ble pålagt et effektiviserings- og omstillingskrav i 2012 på 1,0 mill kr gjennom behandling av økonomiplanen 2012-2015. Drifts- og lønnsbudsjettet endres ikke i forhold til rammen for 2011. Budsjettreduksjonen fordeles mellom økonomisk sosialhjelp og kvalifiseringsordningen.

Sosialhjelp flyktninger endres ikke da bosetting av nye flyktninger tilsier at rammen allerede er for lav. Dette selv om effekt av tidligere innsats vil kunne gi bedre resultat.

Omsorgsavdelingen

Omsorgsavdelingen			
	R - 2010	B - 2011	B - 2012
Lønnsutgifter	273 929	286 196	299 104
Lønn i % av driftsutgifter	87,8 %	90,2 %	84,4 %
Årsverk	457,3	461,8	463,1

	Inntekter	Utgifter	Netto
Regnskap 2010	-61 006	312 141	251 135
Vedtatt budsjett 2011	-60 219	317 204	256 985
Helårsvirkning lønnsøkning		6 780	
Prisjustering inntekter	-1 444		
Prisjustering utgifter		482	
Endring pensjon		6 128	
Effektiviserings- og omstillingstiltak		-1 300	
Reduksjon sykefravær		-600	
Rammeøkning institusjonsplasser		5 400	
Rammeøkning åpen omsorg		2 300	
Samhandlingsreformen		18 071	
Forslag ramme 2012	-61 663	354 465	292 802
Endring netto ramme			35 817

Status og aktivitetsnivå ved inngangen til 2012

Avdelingen har 257 sykehjemsplasser, 94 % er enerom, 10,9 % er korttidsplasser (28 plasser). 90 plasser (35 %) er plasser for personer med demenssykdom. 14 dagplasser brukes av 49 personer.

757 personer mottar hjemmesykepleie, 615 personer mottar hjemmehjelp. 13 personer har over 25,5 timer/uke, 10 personer har (brukerstyrt) personlig assistentordning og 25 personer mottar omsorgslønn.

Kommunen har 228 trygghetsalarmer og 231 omsorgsboliger hvorav 68 % er døgnbemannede.

Omsorg har i perioden august 2009 til august 2011 redusert sykefraværet fra 11,7 % til 10,6 % Sykefraværet er stabilt fra 2010 til 2011.

Avdelingen har sterkt fokus på å drifte innenfor budsjettrammen og har klart det fram til 2011.

Gjennom økonomiplanen er rammeøkningen koblet opp mot demografisk fremskrivning av eldre.

	2012	2013	2014	2015
Institusjoner	5 400	6 900	7 700	10 000
Hjemmetjenester	2 300	4 700	7 000	8 900
SUM	7 700	11 600	14 700	18 900

Basisåret er 2009-nivået innen omsorgstjenestene. Det gir 7,7 mill kr i 2012. Til fradrag kommer avdelingens andel av rammereduksjonen, med 1,3 mill kr i effektiviserings- og omstillingstiltak og 0,6 mill kr i forventet reduksjon av sykefraværet.

Rammeøkningen tar ikke økonomisk høyde for endring i brukergruppene. En undersøkelse viser at

1/3 av brukerne på landsbasis er under 67 år, og at disse bruker 2/3 av omsorgsressursene.

KOSTRA

Pleie- og omsorg scorer fortsatt bra både på tjenesteindikatorer og på økonomiske indikatorer i forhold til sammenlignbare kommuner.

Rana har en høyere andel eldre innbyggere i befolkningen enn KG 13.

- Dekningsgrad hjemmetjenester og institusjon er gjennomgående høyere i Rana enn i KG 13
- Korrigerede brutto driftsutgifter i institusjon pr. kommunal plass er i Rana lavere enn KG 13
- Korrigerede brutto driftsutgifter pr. mottaker av hjemmetjenester er i Rana lavere enn KG 13

Tjenesteindikatorer

Rana har høyere andel personell med fagutdanning, høyere andel sykehjemsplasser og høyere andel plasser øremerket demente. Flere av kommunens innbyggere nås med tjenester enn i KG 13. Rana har fremdeles en lavere andel tidsbegrenset opphold i sykehjem.

Økonomiske indikatorer

Kommunen har omtrent samme nivå på brukerbetaling for hjemmehjelp som KG 13. For sykehjemsplass ligger kommunen noe lavere. Rana bruker mindre penger til pleie pr sykehjemsplass enn KG 13, selv om KOSTRA-tallene ikke har tatt høyde for helårsdrift ved Gruben "nye" sykehjem. Innen hjemmetjenester bruker Rana mindre penger i snitt både pr innbygger over 67 år og over 80 år.

Utfordringer

- Rammeøkningen for 2012 er allerede bundet til nødvendige helsetjenester til enkelt-pasienter i 2011. Omsorgstjenesten har med det ingen friske midler for nye, økte omsorgsbehov. Det gir store utfordringer i forhold til å lykkes med å utvikle omsorgstjenestene i tråd med vedtatte strategier, heri også demensplan Rana
- Utvikle tjenesten i tråd med samhandlingsreformen: bl.a. betalingsplikt, medfinansiering og avtalekrav. Reformen gir behov både for nye sykehjemsplasser og styrking av hjemmetjenestene
- Forebygging: fokus i samhandlingsreformen. Servicesenterdriften i Kirkegt. 14 opphørte 2010 - et forebyggende tilbud rettet mot eldre

- Større investeringer for å gjøre Ytteren, Talvikparken og Utskarpen bosentra (bygget primo 1980) til framtidsrettede boliger: her må det gjøres et kartleggingsarbeid + spille på lag med Husbanken for å se hvordan deres virkemidler kan brukes
- Sykesignalanlegget ved Gruben sykehjem og Selfors sykehjem er utdatert og det er ikke mulig å skaffe reservedeler
- Tjærahågen bofellesskap (nr. 9, 11 og 13) må erstattes med nytt sykehjem på sikt, men allerede nå bør nr 9 avvikles og erstattes.
- Tomter for framtidige sykehjem og omsorgsboliger
- Rekruttering og kompetanseheving
- IKT. Omsorgsavdelingens har store tunge dataprogramvarer som Profil, EMU og Helsenettet som skal benyttes av alle ansatte. Utfordringer er de faglige, tekniske og systemadministrative oppgaver knyttet til dette. Det trengs øremerkede ressurser (stilling) i omsorg, helse- og sosial og i IKT-avdelingen
- Frivillighet: Samarbeid med frivillige blir svært viktig, og frivillige burde trekkes mer planmessig og systematisk inn sammen med kommunen. For å få det til burde det vært en frivilligkoordinator pr. distrikt.
- Styrket legetjenester til eldre, med en eldreoverlege(del)stilling i kommunen

Prioriteringer og forslag 2012

Utviklingen over tid viser at Rana gradvis går fra en omsorgstjeneste med hovedfokus fra institusjonsrettet tjeneste til et mer hjemmebasert fokus. Det må det bygges videre på, fordi kommunen da på en bedre måte kan møte utfordringene med redusert tilgang på omsorgsytere, andre økonomiske rammebetingelser, flere eldre med omsorgsbehov samt nye oppgaver og grupper med omsorgsbehov og rett til tjenester.

Hjelpen skal gis på rett nivå i en helhetlig omsorgskjede, noe som forutsetter at de ulike deltjenester i tjenestekjeden (omsorgstrappa) er utbygget, er tilgjengelig, og er riktig dimensjonert og riktig balansert i forhold til hverandre.

Finansielle utfordringer i 2012

I 2011 har avdelingen for første gang på mange år ressursbruk over budsjettrammen. Det som presser

tjenesten, og som krever økte ressurser utover 2011-rammen, er i tilfeldig rekkefølge:

- Brukere med ressurskrevende tjenester
- Venteliste på dagplasser
- Nødvendig utskifting av havarert inventar, møbler og utstyr i sykehjem
- Økt press, spesielt i sykehjem og omsorgsboliger

Utviklingsarbeid i 2012

- Vikarbyråbruken fra byrå har økt, og vikartjenester må lyses ut på anbud i 2012
- Samhandlingsreformen: 1) Beslutning om fremtidig bruk av Selfors sykehjems lokaler (Regional helsepark eller renoveret sykehjem). Dersom sykehjemmet blir Regional helsepark: planlegge nytt erstatningssykehjem og lokaler for Sentrum omsorgsdistrikt. 2) Opplæring og implementering av nye lover og forskrifter. 3) Få på plass nødvendige avtaler. 4) Ta i bruk 5 – 7 nye sykehjems plasser (Gruben)
- Avklare bygging av Selfors omsorgsboliger
- Øke andelen korttids plasser av sykehjemsplassene opp til 15 % (nå ca 10 %)
- Avklare muligheten for renovering/oppgradering av eksisterende gamle omsorgsbygg
- Uønsket deltid, reduksjon i sykefravær
- 4-årig partnerskapsavtale med Husbanken, i 2012: boligpolitisk plan
- Mobekken omsorgsboliger, samarbeidsprosjekt med helse- og sosialavdelingen
- Demensplan Rana, med demenslag i hjemmetjenester, pårørendeskole, opplæring
- Multidosepakkede legemidler innføres i sykehjem
- Oppstart rekrutteringspatrulje for sykepleiere (modell: som for helsefagarbeidere)
- Se på bruk av ny teknologi som kan gjøre pasienter mer selvhjulpne og øke mestringsnivoen

Omdisponeringer innen egen ramme

Omsorgsdistriktene v/distriktsleder kan gjøre omdisponeringer innen sine fullmakter og evt. flytte ressurser fra en underavdeling til en annen innenfor sine ansvarsområder.

Kulturavdelingen

<i>Kulturavdelingen</i>			
	<i>R - 2010</i>	<i>B - 2011</i>	<i>B - 2012</i>
Lønnsutgifter	28 875	30 844	31 669
Lønn i % av driftsutgifter	58,7 %	61,2 %	62,3 %
Årsverk	55,5	55,2	55,7

	<i>Inntekter</i>	<i>Utgifter</i>	<i>Netto</i>
Regnskap 2010	-15 352	49 205	33 853
Vedtatt budsjett 2011	-13 921	50 408	36 487
Helårsvirkning lønnsøkning		549	
Prisjustering inntekter	-428		
Prisjustering utgifter		432	
Endring pensjon		276	
Effektiviserings- og omstillingstiltak		-800	
Forslag ramme 2012	-14 349	50 865	36 516
Endring netto ramme			29

Status og aktivitetsnivå ved inngangen til 2012

Kulturavdelingen har opprettholdt mest mulig produksjon i driftsavdelingene. Strammere budsjetttrammer har vært møtt med å holde stillinger vakante og innsparinger på vedlikehold og fornyelse samt god økonomistyring. Kinoen har økt inntjeningen etter digitalisering.

Kulturskolen har opprettholdt tjenestenivået, men stillinger er holdt vakante. Kulturskolen har fremdeles lange ventelister. Distriktsmusikerordningen er et samarbeid med fylkeskommunen som har varslet evaluering av ordningen.

Biblioteket har opprettholdt gode åpningstider og antall arrangementer, men har redusert noe på innkjøp av media. Biblioteket er mye søkt, av mange ulike grupper. Det arrangeres bokdager, lesestunder for barnehagebarn, leksehjelp for unge innvandrere, eldrearrangement og Havmannsdagen.

Biblioteket har deltatt aktivt i planlegging av det nye kunnskapssenteret og vil midlertidig flytte til provisoriske lokaler i byggeperioden.

Fritidstilbud til unge er opprettholdt med redusert klubblederinnsett. Ungdommens hus har godt besøk. Rockens hus er gjenåpnet og mye benyttet etter omfattende dugnad av brukerne.

Kinobesøket har økt etter digitaliseringen og mange 3D-visninger har gitt økte billettinntekter. På sikt kan den digitale kinoen bli byens storstue for digital overføring og visning av mange typer informasjon og begivenheter.

Samfunnshuset er etter hvert nedslitt og bruken er stor. Her er behov for oppgraderinger og vedlikehold, noe som er igangsatt i 2011.

Saksbehandling av søknader, kontaktarbeid mot lag og foreninger, samt egne arrangementer

(konserter, 17. mai og lignende), er stort sett utført av kultursjefen i samarbeid med kulturskolen og fritidsavdelingen.

KOSTRA

Kulturskoledrift

Rana kommune bruker ca 25 % mindre enn KG 13 på kulturskoledrift. Utgiften pr undervist elev er lik med de øvrige gruppene. Dekningsgraden ligger under, jfr. de lange ventelistene.

Bibliotek

Netto driftsutgifter pr innbygger ligger over gruppen, men bibliotekets andel av kommunebudsjettet er lik med samtlige sammenligningsgrupper. Bokutlån til voksne er lik KG 13, bokutlån til barn over. Besøket er høyere enn i KG 13, pga. gode åpningstider og mange brukergrupper. Samarbeidet med fylkeskommunen gir god mediatilvekst.

Kino

Kinobesøket varierer fra år til år. I 2010 hadde Rana en utgift på 10 kr pr innbygger, på linje med KG 13, mens kinoen i 2008 og 2009 ga et positivt bidrag. Kinoen har også ansvar for driften av samfunnshuset, Riksteaterforestillinger, utleie til kulturformål og andre oppgaver.

Barn og unge

Rana bruker 253 kr pr innbygger til aktivitetstilbud barn og unge, mot 168 kr i KG 13. Andelen er redusert fra 2008 og 2009 pga. rammereduksjoner. Rana har tradisjonelt prioritert barn og unge.

Tilskudd til lag og foreninger

Rana har flere foreninger enn KG 13, men gir mindre tilskudd pr forening.

Andre kulturaktiviteter

Rana bruker mindre enn KG 13 på andre kulturaktiviteter. Formålet har også en mindre prosentandel av sektoren enn KG 13.

Kunstformidling

Rana bruker 190 kr pr innbygger på kunstformidling, mot 99 kr i KG 13. I dette inngår det avtalefestede vertskommunetilskuddet til Nordland teater, som i 2010 utgjorde 157 kr pr innbygger. Trekket tilskuddet ut, ligger Rana 33 kr lavere enn KG 13.

Museer

Rana ligger over KG 13. Hele kostnaden er avtalefestet tilskudd til Helgeland museum.

Kommunale kulturbygg

Denne posten omfatter husleier, avskrivninger og forvaltning, drift og vedlikehold til kommunale kulturbygg. Rana bruker 259 kr pr innbygger på kommunale kulturbygg, mot 151 kr i KG 13.

Idrett

Rana bruker noe mer på idrettsformål enn KG 13. I Rana utgjør idrettsformålene ca 30 % av kultursektoren i Kostra. Idrett er ikke organisert som en del av kulturavdelingen i Rana kommune.

Oppsummering

Samlet viser Kostra-tallene at Rana kommune bruker mer pr innbygger på kultur og idrett enn KG 13. Den største ekstraordinære kostnadsfaktoren på kulturavdelingens budsjett i Rana er den kommunale vertskapsavtalen fra 1979 med Nordland teater, som i 2012 vil koste ca 4 mill kr.

Utfordringer

Hovedutfordringen er å justere driften på en måte som i minst mulig grad reduserer tjenestetilbudet.

I forbindelse med ombyggingen av STAKO må biblioteket inn i midlertidige lokaler i hele budsjettåret. Dette vil stille store krav til fleksibilitet og løsningsorientering.

For biblioteket blir det også en utfordring å redusere aktivitetsnivået samtidig som et integrert samarbeid med høyskolene skal fases inn.

Kinoen er fortsatt en av landsdelens beste, men både kinoen og samfunnshuset har løpende behov for utvikling og oppdatering. I tillegg er samfunnshuset nedslitt. Budsjettet for avdelingen er i stor grad basert på egne inntekter, som varierer mye fra år til år i takt med det varierende kinobesøket. På sikt har kinoen behov for flere saler og utfasing av utleievirksomheten. Digitaliseringen har gitt bedre tilfang av aktuelle filmer, med økt behov for flere saler.

Kulturskolen og distriktsmusikerordningen har årlig levert skolekonserter til Rikskonsertene, mot relativt god betaling. Det ser nå ut til at denne leveransen utgår neste år, og det blir nødvendig å gjøre kostnadmessige tilpasninger for bortfall av inntekten. Utfordringen blir ytterligere trappet opp i 2013, når det ikke mer blir behov for å kjøpe

tjenester fra kulturskolen til musikkundervisning i videregående skole pga bortfall av musikklinja.

Ventelistene er en vedvarende utfordring for kulturskolen, selv om det har blitt etablert private undervisningstilbud som supplerer kommunens tilbud.

Utfordringen for fritidsavdelingen er uløste behov for utbygging av ungdomsklubbtillbud i flere bydeler. Det er også behov for utvikling av driften ved Ungdommens hus, der det ved oppstart var satt av for lite driftsmidler. Dette gjør det vanskelig å utnytte potensialet i denne satsingen.

Generelle driftsoppgaver på kulturfeltet håndteres av kultursjefen. Planarbeid og kulturminnevern er områder kommunen på sikt bør forsøke å prioritere innen kultursektoren.

Prioriteringer og forslag 2012

Avdelingen prioriterer å opprettholde tilskuddene til frivillig kultur- og fritidsvirksomhet, og har blant annet skaffet rom for egne tilskudd til Smeltingen, andre lokale festivaler og Sydsamisk teater.

Tilskuddene til lag og foreninger er opprettholdt og delvis økt.

Generelt er tjenesteproduksjonen opprettholdt så langt som råd, med målsetting å gi ulike grupper i befolkningen et allsidig tilbud. De siste årene har kommunen kombinert kommunale og statlige midler til å utvikle "Den kulturelle Spaserstokken", med tilbud spesielt tilpasset eldre og uføre.

Omdisponeringer innen egen ramme

Inntektsprognosene for kinoen i 2011 var for høye og må reduseres. Besparelser tas ved redusert vedlikehold, fornyelse og utvikling, nedbemanning, vakante stillinger og økte inntekter – primært på utleie og kioskdirift. Ny avtale med kinokiosken øker inntektene. Kulturavdelingens andel av rammereduksjonen vedtatt i økonomiplanbehandlingen medfører at utleiesatsene i kino og samfunnshus, samt elevavgiften i kulturskolen, vil bli økt i 2012. Fritidsavdelingen reorganiserer Utekontakten og fritidsklubbene, og sparer en stilling. Biblioteket reduserer antall åpne ettermiddager, og sparer en halv stilling. Kulturskolen fjerner to fagtilbud og sparer en 40 % stillingsressurs.

Teknisk avdeling

Teknisk avdeling			
	R - 2010	B - 2011	B - 2012
Lønnsutgifter	100 355	109 422	112 434
Lønn i % av driftsutgifter	47,0 %	55,0 %	53,9 %
Årsverk	208,9	207,9	207,9

	Inntekter	Utgifter	Netto
Regnskap 2010	-54 431	213 323	158 892
Vedtatt budsjett 2011	-42 041	198 967	156 926
Helårsvirkning lønnsøkning		2 009	
Prisjustering inntekter	-2 129		
Prisjustering utgifter		1 821	
Endring pensjon		1 003	
Rammejustering Teknisk		-500	
Reduksjon sykefravær		-200	
Vedlikehold veier - årlig opptrapping		1 500	
Drift eiendomsskatt		500	
Eiendomsskatteprosjektet		-3 000	
Mva luftovervåkning		260	
FDV Storforshei barnehage		105	
Festetomter	-700	700	
Lønnsutg. og husleie feiing		-710	
Elevtalsnedgang		-700	
Skolestruktur		2 405	
Energi		1 800	
Husleie Stako		2 750	
Forslag ramme 2012	-44 870	208 710	163 840
Endring netto ramme			6 914

Status og aktivitetsnivå ved inngangen til 2012

Teknisk avdeling har store utfordringer i forhold til å holde budsjettene i 2011. Størst utfordring har Bydriftsavdelingen som hadde et merforbruk på 5,0 mill kr pr. september. Veisektoren hadde isolert sett 3,6 mill kr av dette, noe som utgjør 15 % av veibudsjettet. Den planlagte økningen på 1,2 mill kr i 2011 for å ta igjen vedlikeholdsetterslepet (asfaltering) er heller ikke brukt til formålet, men forbrukt i ordinær drift. Overskridelsen relaterer seg hovedsakelig til en kostbar vinter, og tendensen er at en stadig større del av veibudsjettet går til "brannsløkkende" tiltak slik at vedlikeholdsetterslepet øker.

Byggdriftavdelingen håndterer 125 000 m² bygningsmasse fordelt på ca. 40 enheter. Utfordringene her ligger hovedsakelig på det løpende vedlikeholdet der Rana kommune bruker langt mindre enn veiledende verdier fra departement eller hva Statsbygg bruker. Brukerne uttrykker stor misnøye, og vedlikeholdsetterslepet øker. Årsaker til denne situasjonen er blant annet at leiekostnader og energikostnader gjennom mange år har økt mer enn hva det har blitt kompensert for i budsjett, og at inndekningen i realiteten har blitt tatt over det generelle vedlikeholdsbudsjettet. I

forslag til økonomiplan 2012-2015 foreslår imidlertid en styrking av vedlikeholdet fra og med 2013.

Byplanavdelinga har vært drevet på økonomisk "sparebuss" i 2010 og 2011. Dette ved at avdelingen tok ansvar for å gjennomføre eiendoms-skatteprosjektet samtidig som det viser seg vanskelig å få besatt ledige stillinger med kvalifiserte fagfolk. Status ved utgangen av 2011 er at både Plankontoret og Eiendoms- og oppmålingskontoret (byggesak) har ubesatte stillinger og stor saksmengde, og sliter med å ivareta krav til frister og kvalitet i saksbehandlingen etter det lovverk de forvalter. Behandling av søknader og forslag etter Forvaltningslovens regler prioriteres fremfor å ivareta kommunens egne planbehov.

KOSTRA

Rana har høyere netto driftsutgifter på samferdsel pr innbygger enn KG 13. Dette kommer av at Rana har dobbelt så mange km vei pr innbygger enn sammenlignbare kommuner i KG 13. Sammenlignes driftsutgifter pr km vei, ligger Rana 13 % lavere enn KG 13

Alle gebyrer knyttet til kommunalt vann og avløp er lavere enn i KG 13. Selvkostgraden er 100 %.

Rana ligger noe over KG 13 i netto driftsutgifter til brann og ulykkesvern. Dette kommer av sentrale beredskapskrav for byer over 20 000 innbyggere, mens KOSTRA-gruppen vi sammenligner oss med har i snitt 38 000 innbyggere. Kostnad pr innbygger virker derved høyt. Sammenlignet med Nord-Norske kommuner av samme størrelse ligger Rana lavt i forhold til netto driftsutgifter pr. innbygger.

Byplanavdelingens hovedaktivitet er innenfor KOSTRAfunksjonene 301: *Plansakbehandling*, 302: *Byggesak* og 303: *Kart og oppmåling*. De to siste kan i stor grad fullfinansieres gjennom gebyrinntekter. For 2010 ligger bruttoutgiften og gebyrinntektene betydelig under sammenlignbare kommuner både regnet pr. innbygger og som andel av kommunens samlede drift. Også nettoutgiften er under sammenlignbare kommuner. Når KOSTRAfunksjonen *J.Fysisk planlegging, kulturminner, natur og nærmiljø* for Rana samlet ligger på nivå med sammenlignbare kommuner netto, skyldes dette at Rana ligger betydelig over for KOSTRAfunksjonene 335: *Rekreasjon i tettsteder* og 365: *Naturforvaltning og friluftsliv, herunder miljøvernarbeid*.

Utfordringer

Den største utfordringen ved teknisk avdeling er å ivareta allerede investert kapital innenfor bygg og anlegg.

Det er nye og skjerpede krav til kommunens rolle som forvaltningsmyndighet etter ny Plan- og bygningslov og sektorlover, særlig knyttet til Klima og energi, miljøforvaltning og universell utforming. Det er kostnadskrevende å følge opp dette.

Teknisk avdeling er dessuten i mange sammenhenger kommunens redskap for å tilrettelegge for by- og stedsutvikling. Denne viktige funksjonen skal være i fokus for å bidra til attraktivitet i Rana.

Avdelingen har ansvar for vedlikehold og driftsutgifter for Rana kommunes samlede bygningsmasse. Dette medfører at avdelingen i noen grad tredjepartsfinansierer utgifter den ikke selv kan påvirke. Et eksempel vil være strømutfgifter.

Prioriteringer og forslag for 2012

Det vil være en prioritert oppgave å ivareta realkapitalen på vei så godt som mulig i budsjettperioden. Virkemiddelet er da å legge mer slite-dekke på veier og prioritere vedlikehold på bygg. Dette må imidlertid balanseres opp mot de utfordringer som ellers ligger innenfor budsjettområdet.

I forhold til tidligere år, er utearealer rundt barnehager og skoler noe oppgradert. Nærmere 4 000 barn og unge i alderen 1-16 år bruker disse områdene daglig, så det vil fortsatt være et mål å prioritere disse viktige områdene. Men det er fortsatt ikke avsatt øremerkede vedlikeholdsmidler til dette området.

Innenfor teknisk forvaltning vil det være en prioritert oppgave å avsette ressurser til å drive mer utviklingsrelatert arbeid og utvikle avdelingen mot å bli en tilrettelegger og pådriver for byens utvikling og vekst.

Kommunen har gjennom eiendomsskattprosjektet i 2010 og 2011 oppdatert matrikkelen slik at både

innkreving av eiendomsskatt og kommunaltekniske avgifter blir lovlig og lovmessig fordelt. Matrikkelen og skattetakstdatabasen bør nå vedlikeholdes slik at man ikke om noen år må i gang med et nytt tilsvarende og omfattende registrerings- og takseringsprosjekt. Kostnadene for slik drift er kalkulert til 1,2 mill kr, hvorav 0,7 mill kr må håndteres innen rammen.

Teknisk avdeling øker nettorammen med 6,9 mill kr. Forslag til økonomiplan er fulgt opp i forhold til økt bevilgning til vedlikehold av veier og drift eiendomsskatt. Av nye tiltak håndterer rammen felles drifts- og vedlikeholdsutgifter til ny avdeling Storforshei barnehage, underdekning festetomter samt økt utgift merverdiavgift til Luftovervåkingskostnader. Til opprettholdelse av dagens skolestruktur økes utgifter til energi og vedlikehold av skolebygg. Det ligger inne en håndtering av økt husleie i forbindelse med bygging av nytt Kunnskapscenter, samt avvikling av prosjekt drift (0,5).

I henhold til økonomiplanvedtak foreslås det å etablere et prosjekt som skal se på Rana kommunes eierskap, boliger og tomtebehov. Mål for prosjektet vil være å sikre effektivt eierskap og drift, sett i lys av befolkningsutvikling og finansieringsløsninger fremover. Prosjektet må finansieres innen rammen, tilsvarende 0,5 mill kr.

Omdisponeringer innen egen ramme

Teknisk avdeling har redusert lønnsutgiftene på alle nivåer i organisasjonen for å prioritere utførende vedlikehold. Avdelingen arbeider kontinuerlig med å prioritere ressurser til det tjenestområdet som har størst behov.

Avdelingen bør utnytte adgangen til å selvfinansiere plan- byggesak og kart- og oppmålingsarbeid bedre for å styrke veiledning og servicen innenfor området. Alternativt må rammen økes med øremerkede midler for å finansiere disse saksområdene.

Selvkostområdene

Rana kommune fører nå alle driftsutgifter og driftsinntekter inkludert kapitalkostnader og indirekte kostnader på ett område. Når samtlige utgifter og inntekter er regnskapsført, skal det ved årsavslutning enten avsettes eller brukes av bundne fond slik at områdene går i balanse (i null). Utgiftene skal dermed være like store som inntektene, jfr. selvkostprinsippet.

Vann og avløp

Vann og avløp			
	R - 2010	B - 2011	B - 2012
Lønnsutgifter	11 832	8 111	8 816
Lønn i % av driftsutgifter	25,0 %	49,4 %	20,4 %
Årsverk	16,0	16,8	16,8
Inntekter Utgifter Netto			
Regnskap 2010	-34 152	47 368	13 216
Vedtatt budsjett 2011	-31 503	16 416	-15 087
Helårsvirkning lønnsøkning		624	
Prisjustering inntekter	-1 021		
Prisjustering utgifter		125	
Endring pensjon		81	
Kapitalkostnader		23 478	
Bruk av bundne fond	-10 694		
Indirekte kostnader Rana		1 260	
Økte utgifter		1 234	
Forslag ramme 2012	-43 218	43 218	-
Endring netto ramme			15 087

Som følge av store investeringer på vann og avløpsområdet de siste årene, øker kapitalkostnadene og vil i 2012 utgjøre 23,5 mill kr. Samlet forventes det at utgiftene blir på 43,2 mill kr, mens inntektene ser ut til å bli 32,5 mill kr. Det budsjetteres dermed med bruk av bundne fond på 10,7 mill kr for å oppnå balanse.

Feiing

Feiing			
	R - 2010	B - 2011	B - 2012
Lønnsutgifter	2 837	2 158	2 260
Lønn i % av driftsutgifter	71,7 %	81,4 %	52,8 %
Årsverk	5,0	5,0	5,0
Inntekter Utgifter Netto			
Regnskap 2010	-3 955	3 955	-
Vedtatt budsjett 2011	-3 966	2 651	-1 315
Helårsvirkning lønnsøkning		81	
Prisjustering inntekter	-127		
Prisjustering utgifter		8	
Endring pensjon		21	
Kapitalkostnader		165	
Bruk av bundne fond	-187		
Indirekte kostnader Rana		120	
Lønnsutg. og husleie brannstasjon		710	
Økte utgifter		524	
Forslag ramme 2012	-4 280	4 280	-
Endring netto ramme			1 315

Utgiftene på selvkostområdet feiing forventes å bli noe høyere enn inntektene i 2012 og det budsjetteres med bruk av bundne fond på 187 000 kr for å oppnå balanse.

Sentrale støttetjenester

<i>Sentrale støttetjenester</i>			
	<i>R - 2010</i>	<i>B - 2011</i>	<i>B - 2012</i>
Lønnsutgifter	50 264	52 214	53 519
Lønn i % av driftsutgifter	61,0 %	61,2 %	62,0 %
Årsverk	68,8	64,4	64,9

	<i>Inntekter</i>	<i>Utgifter</i>	<i>Netto</i>
Regnskap 2010	-10 935	82 354	71 419
Vedtatt budsjett 2011	-5 859	85 280	79 421
Helårsvirkning lønnsøkning		882	
Prisjustering inntekter	-179		
Prisjustering utgifter		684	
Endring pensjon		423	
Rammejustering støttetjenester		-600	
Modellkommuneprosjektet		-1 000	
Endring fakturering skatteopprevere		-100	
Reduksjon sykefravær		-100	
Arkivprosjekt		500	
KS kontingent		40	
Revisjon		245	
Forslag ramme 2012	-6 038	86 254	80 216
Endring netto ramme			795

Status og aktivitetsnivå ved inngangen til 2012

Støttetjenesten består av fire avdelinger; Økonomiavdelingen, Personalavdelingen, Serviceavdelingen samt Kommuneadvokaten. I 2011 er driften tatt ned med 2,1 mill kr. Gevinstene skal oppnås gjennom bruk av teknologi, økt kompetanse, bedre samhandling og forenklete rutiner/system.

Utfordringer

Den primære utfordringen er å stabilisere drift og aktivitet innenfor reduserte rammer.

I 2012 skal driften reduseres med 1,8 mill kr. Manglende ressurser avsatt til å "smøre" omstillingsarbeidet (investering i teknologi, kompetansebygging etc.) gjør prosessen krevende.

I 2010 ble det kartlagt hvilke tjenester som ønskes levert fra støttetjenesten. Faktisk leveranse står ikke i forhold til hva produksjonsavdelingene forventer levert. Avdelingen mangler ressurser for fullt ut å kunne bidra i utviklingsprosjekt ute i avdelingene. Virksomheten er ikke dimensjonert for utvikling, men for drift. Rammereduksjonen som tas i 2012 vil forsterke dette bildet.

Prioriteringer og forslag 2012

Å bidra til god økonomistyring av virksomheten Rana kommune er en av hovedoppgavene til Sentrale støttetjenester. Dette er avgjørende for både kvalitet og resultat i resten av tjenestetilbudet i virksomheten. Tiltak som det arbeides med i 2012

er bl.a. økt bruk av E-faktura, økt antall regnskapskontroller på innfordringsområdet samt redusere antall internfaktureringer.

Modernisering og kvalitetsforbedring i kommunal sektor er et område i stadig utvikling, som innenfor intern kompetanseheving, IKT-utvikling, arkivrutiner, informasjonssikkerhet, rapportering.

Det vil være prioritert innen IKT og informasjonssikkerhet å etablere elektronisk dataløsning som omfatter portal, sak/arkiv, politiker modul – politikere på nett, "papirløse" politiske møter, få skolene på kommunalt nett samt gjennomføre lisensrevisjon av programvare. Ellers skal arkivprosjektet slutføres og man skal etablere rutiner, system og kompetanse som sikrer god arkiv-/dokumenthåndtering i virksomheten.

Implementere dataløsning i organisasjonen for bruk under krise/beredskap. Delta i prosess med å gjennomføre overordnet ROS analyse ihht. Lov om kommunal beredskapsplikt. Avklare ressursbruk som følge av økt saksmengde med Startlån.

For å møte økonomiplanvedtak foreslås det å initiere prosjekt som ser på arbeidstidsordninger innen aktuelle deler av produksjonsavdelingene samt fortsetter trykket på reduksjon av sykefraværet. Dette er et arbeid hvor flere aktører, som tillitsvalgte og NAV, vil være aktuelle deltakere. Målet vil være å øke kvalitet og effektivitet i tjenesteleveransene. Konkrete tiltak knyttet til sykefravær kan være at man sikrer oppfølging av anbefalingene i sykefraværprosjektet som ble avsluttet i 2008, samt at personalavdelingen dedikerer ressurser til særlig oppfølging av produksjonsavdelingene når det gjelder sykefravær. Prosjektet anslås å utløse et finansieringsbehov på 0,7 mill kr. Prosjektet foreslås innen avdelingens ramme, noe som vil medføre nedprioritering av andre oppgaver i prosjektperioden.

Det foreslås videre å starte et prosjekt rettet mot intern kontroll. Dette har sammenheng med behov uttrykt både internt og eksternt i virksomheten. Dette er et langsiktig prosjekt som vil tas i flere trinn, også utover 2012.

Mål for prosjektet vil være å utvikle kommunens styringssystem samt kompetanseheving for ansatte i Rana kommune. Dette skal bidra til økt effektivitet, tillit og omdømme knyttet til driften av Rana kommune.

Aktuelle trinn vil være:

- Gjennomgang og utarbeiding av nytt økonomireglement
- Evaluering/utarbeiding av ny budsjettstruktur
- Iverksette kompetansehevede tiltak ut mot virksomheten. Både generelle kompetansehevede tiltak og nyansattkurs innen områder som budsjett- og regnskapsforståelse, aktuelt lovverk, etikk og rolleforståelse samt bruk av IKT-verktøy.
- ROS analyser innen tjenesteområder, utvikling av målformuleringer
- System for evaluering av igangsatte tiltak

Kostnadsramme for internkontrollprosjektet i 2012 anslås til 1,5 mill kr. Dette er et usikkert anslag. Prosjektet foreslås innen avdelingens ramme, noe som vil medføre nedprioritering av andre oppgaver i prosjektperioden. Dette vil for eksempel medføre redusert antall kontroller på skatteområdet.

Prosjektene støttes av Personals igangsatte kompetansekartlegging, HMS-arbeidet samt styrking av controllerfunksjonen ut mot produksjonsavdelingene.

Økonomiplanvedtak om å nedlegge Kultur, miljø og naturutvalget fra ny periode er effektivisert. Dette vil utgjøre en innsparing over Sentrale støttetjenesters budsjett anslått til 0,2 mill kr. Denne innsparingen er enda ikke disponert.

Omdisponeringer innen egen ramme

Rammenedtrekket effektiviseres i stor grad gjennom reduksjon av stillingshjemler/lønnskostnader. Dette utgjør isolert sett 0,8 mill kr i 2012.

Kirkelig fellesråd

Kirkelig fellesråd	Inntekter	Utgifter	Netto
Regnskap 2010	-35	15 454	15 419
Vedtatt budsjett 2011	-230	15 894	15 664
Pris og lønnsjustering	-7	321	
Lederlønn		59	
Finansiering investeringer 2011		-179	
Finansiering investeringer 2012		-41	
Effektiviserings- og omstillingstiltak		-200	
Forslag ramme 2012	-237	15 854	15 617
Endring netto ramme			-47

Tilskuddsrammen er regulert med lønns- og prisvekst i henhold til forslag i Statsbudsjettet. Rammen er redusert i forhold til håndtering av selvfinansierende investeringer 2011 og 2012 samt effektiviserings- og omstillingstiltak pålydende 0,2 mill kr i 2012.

Diverse tilskudd

Diverse tilskudd	Inntekter	Utgifter	Netto
Regnskap 2010	-950	9 174	8 224
Vedtatt budsjett 2011		7 346	7 346
Prisjustering inntekter	-		
Prisjustering utgifter		226	
Tilskudd Helgeland reiseliv		200	
Forslag ramme 2012	-	7 772	7 772
Endring netto ramme			426

Området omfatter blant annet tilskudd til Rana utviklingselskap, Polarsirkelen reiseliv, Kunnskaps-parken, Polarsirkelen friluftsråd, Partnerskapsavtale med Nordland fylkeskommune og Indre Helgeland regionråd.

Tilskudd

	Tilskudd	
	Tilskudd 2012	Endring fra 2011 (3,25%)
Allment kulturarbeid	803	
Blå Vegen	59	2
FFO	100	
Fiske, jakt og viltstell	125	
Helgelandsmuseet	1 468	46
Idrettsformål	1 292	
Skillevollen	700	
Lekeplasser, nærmiljøtiltak	455	
Kommunal påskjønnelse	198	
Kulturtilbud eldre	100	
LHL	50	
LMS	36	1
Musikk og kunstformidling	500	
Nordland Teater	4 089	129
Norske Lenker	64	2
Nærmiljøutvalg	153	
Polars. Reiselivslag og Friluftsråd	1 608	200
Politiske partier	398	
Private veier	675	
Røvassdalen UL	30	
Støtnadsordninger	437	
Syd-Samisk teater	195	
Termik	200	
Tilskudd 17. mai	91	
Trossamfunn	226	
Ungdomsrådets tilskuddsbev.	150	
VTA bedrift	828	26
Sum tilskudd	15 030	406

Kommunale tilskudd er regulert slik at der hvor tilskuddet har karakter av støtte, er tilskuddet uforandret. Tilskudd som har karakter av driftstilskudd til løpende drift, er regulert med pristigning i kommunal sektor på 3,25 %.

FIGUR- OG TABELLOVERSIKT

Figur 1. Estimert utvikling i netto driftsresultat (NDR)	11
Tabell 1. Frie inntekter.....	7
Tabell 2. Særskilt fordeling.....	8
Tabell 3. Hovedoversikt drift.....	10
Tabell 4. Status fondsmidler	14
Tabell 5. Endring driftsrammer.....	18
Tabell 6. Oversikt driftsrammer.....	18

Vedlegg 1. Budsjettskjema 1A Driftsbudsjettet

Budsjettskjema 1A	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Skatt på inntekt og formue	-495 308	-428 700	-478 400
Ordinært rammetilskudd	-376 774	-606 029	-649 130
Skatt på eiendom	-69 514	-76 136	-93 000
Andre direkte eller indirekte skatter	-39 353	-39 500	-39 500
Andre generelle statstilskudd	-108 573	-32 402	-33 949
Sum frie disponible inntekter	-1 089 522	-1 182 767	-1 293 979
Renteinntekter og utbytte	-38 785	-34 500	-44 300
Renteutgifter provisjoner og andre finansutgifter	43 986	51 700	62 625
Avdrag på lån	33 800	38 000	38 850
Netto finansinntekter/-utgifter	39 001	55 200	57 175
Til bundne avsetninger	41 917	17 342	27 642
Til ubundne avsetninger	5 737	8 000	-
Bruk av tidl års regnskmm mindreforbruk	-1 953	-	-
Bruk av ubundne avsetninger	-2 000	-3 000	-5 000
Bruk av bundne avsetninger	-16 864	-8 876	-20 123
Netto avsetninger	26 837	13 466	2 519
Overført til investeringsbudsjettet	13 419	19 000	48 440
Øvrige inntekter	-30 490	-60 934	-63 600
Til fordeling drift	-1 040 755	-1 156 035	-1 249 425
Sum fordelt drift	1 040 755	1 156 035	1 249 425
Merforbruk/mindreforbruk	-67	-	-

Vedlegg 2. Budsjettskjema 1 B Driftsbudsjettet

Til fordeling drift (fra skjema 1 A)	Regnskap 2010	Netto 2011	Netto 2012	Endring ramme
Sentrale støttetjenester	71 420	79 421	80 216	795
Skoleavdelingen	246 579	239 581	243 638	4 057
PPT	6 918	7 557	7 621	64
Barnehageavdelingen	13 918	144 251	154 161	9 910
Helse-og sosialavdelingen	176 530	178 594	197 033	18 439
NAV kommune	44 651	49 625	50 209	584
Omsorgsavdelingen	251 134	256 985	292 802	35 817
Kulturavdelingen	33 854	36 487	36 516	29
Teknisk avdeling	158 892	156 926	163 840	6 914
Vann og avløp	13 216	-15 087	-	15 087
Feiing	-	-1 315	-	1 315
Kirkelig fellesråd	15 419	15 664	15 617	-47
Diverse tilskudd	8 224	7 346	7 772	426
Sum fordelt drift	1 040 755	1 156 035	1 249 425	93 390

Vedlegg 3. Budsjettskjema 2A Investeringsbudsjett

<i>Budsjettskjema 2A</i>	<i>Regnskap 2010</i>	<i>Budsjett 2011</i>	<i>Budsjett 2012</i>
Investeringer i anleggsmidler	132 454	158 000	241 650
Utlån og forskutteringer	68 195	30 000	50 000
Avdrag på lån	4 613	5 000	7 500
Avsetninger	34 751	10 000	31 500
Årets finansieringsbehov	240 013	203 000	330 650
<i>Finansiert slik</i>			
Bruk av lånemidler	-143 530	-143 000	-202 630
Inntekter salg av anleggsmidler	-1 410	0	-1 500
Tilskudd til investeringer	-34 346	0	-24 580
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-36 605	-16 000	-30 000
Andre inntekter	-3 954	-4 000	-4 000
Sum ekstern finansiering	-219 845	-163 000	-262 710
Overført fra driftsregnskapet	-13 418	-19 000	-48 440
Bruk av avsetninger	-6 750	-21 000	-19 500
Sum finansiering	-240 013	-203 000	-330 650
Udekket/udisponert	0	0	0

Vedlegg 4. Budsjettskjema 4 Økonomisk oversikt investering

Hovedoversikt investering	Regnskap 2010	Budsjett 2011	Budsjett 2012
Inntekter			
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-1 410	0	-1 500
Overføringer med krav til motytelse	-14 651	0	0
Statlige overføringer	-17 163	0	-24 580
Andre overføringer	-17 183	0	0
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-3 954	-4 000	-4 000
SUM INNTEKTER	-54 361	-4 000	-30 080
Utgifter			
Lønnsutgifter	1 011	0	0
Sosiale utgifter	252	0	0
Kjøp av varer og tj som inngår i kommunal tj.prod.	118 597	138 160	204 260
Overføringer	11 841	19 840	37 390
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutg.	753	0	0
SUM UTGIFTER	132 454	158 000	241 650
Finansieringstransaksjoner:			
Avdragsutgifter	4 613	5 000	7 500
Utlån	54 301	30 000	50 000
Kjøp av aksjer og andeler	13 893	0	0
Avsetning til ubundne investeringsfond	23 437	10 000	11 500
Avsetning til bundne fond	11 315	0	20 000
SUM FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	107 559	45 000	89 000
FINANSIERINGSBEHOV	185 652	199 000	300 570
Finansiering			
Bruk av lån	-143 530	-143 000	-202 630
Mottatte avdrag på utlån	-21 954	-16 000	-30 000
Overføringer fra driftsregnskapet	-13 418	-19 000	-48 440
Bruk av ubundne investeringsfond	-6 750	-21 000	-16 000
Bruk av bundne fond	0	0	-3 500
SUM FINANSIERING	-185 652	-199 000	-300 570
UDEKKET/UDISPONERT	0	0	0

Vedlegg 5. Utgiftsutjevning

Utgiftsutjevning	Vekt	Antall	Utg.beh. indeks	Utslag i %	Tillegg/fradrag i utjevning	SUM (1000 kr)	Andel utgiftsbeh. %
		25 621			Kr pr innb.		
0-2 år	0,0081	874	0,90559	-0,08 %	-33	-841	4,685
3-5 år	0,0924	881	0,92811	-0,66 %	-285	-7 307	4,801
6-15 år	0,2864	3 299	1,03524	1,01 %	433	11 103	5,355
16-22 år	0,0205	2 455	1,03710	0,08 %	33	837	5,365
23-66 år	0,0922	14 307	0,96624	-0,31 %	-134	-3 425	4,998
0-17 år	0,0022	5 778	1,00174	0,00 %	0	4	5,182
18-49 år	0,0056	10 458	0,93226	-0,04 %	-16	-417	4,823
50-66 år	0,0069	5 580	1,05495	0,04 %	16	417	5,457
67-79 år	0,0502	2 521	1,14762	0,74 %	318	8 153	5,937
80-89 år	0,0715	1 063	1,12214	0,87 %	375	9 608	5,805
over 90 år	0,0459	221	1,09520	0,44 %	188	4 808	5,666
Basistillegg	0,0226	1,00	0,45061	-1,24 %	-533	-13 660	2,331
Sone	0,0129	121 701	1,19443	0,25 %	108	2 759	6,179
Nabo	0,0129	43 310	0,94286	-0,07 %	-32	-811	4,877
Landbrukskriterium	0,0030	0	0,82796	-0,05 %	-22	-568	4,283
Invandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,0083	98	0,56642	-0,36 %	-155	-3 959	2,930
Norskfødte med innv foreld 6-15 år ekskl Skand	0,0009	13	0,07251	-0,08 %	-36	-918	0,375
Flytninger uten integreringstilskudd	0,0039	156	0,25673	-0,29 %	-124	-3 189	1,328
Dødlighet	0,0444	170	1,02999	0,13 %	57	1 465	5,328
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,0112	915	1,12836	0,14 %	62	1 582	5,837
Fattige	0,0060	565	0,57365	-0,26 %	-110	-2 814	2,968
Uføre 18-49 år	0,0038	383	1,09855	0,04 %	16	412	5,683
Opphopningsindeks	0,0115	0	0,50648	-0,57 %	-244	-6 244	2,620
Urbanitetskriterium	0,0148	194 012	0,89679	-0,15 %	-66	-1 681	4,639
PU over 16 år	0,0445	90	1,02059	0,09 %	39	1 008	5,280
Ikke-gifte 67 år og over	0,0422	1 835	1,16583	0,70 %	300	7 699	6,031
Barn 1-2 år uten kontantstøtte	0,0570	471	1,00108	0,01 %	3	68	5,179
Innbyggere med høyere utdanning	0,0182	4 227	0,79340	-0,38 %	-161	-4 137	4,104
Andel utgiftsbehov	1,0000		0,99996	0,00 %	-2	-49	5,1728

Vedlegg 6. Utvalgte KOSTRA nøkkeltall

	Rana	KG 13	Diff.	Rana	KG 13	Diff.
	2010			2009		
<i>Finansielle nøkkeltall</i>						
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	2,7	1,9	42 %	4,5	2,3	96 %
Frie inntekter i kr pr innbygger	35 320	33 158	7 %	33 584	31 643	6 %
Netto lånegjeld i kr pr innbygger	34 716	37 486	-7 %	32 116	34 907	-8 %
<i>Prioritering, - netto driftsutgifter pr målgruppe</i>						
Barnehage, kr pr innbygger 1-5 år	12 965	16 374	-21 %	10 033	15 580	-36 %
Grunnskole, kr pr innbygger 6-15 år	87 418	82 345	6 %	86 170	77 631	11 %
Kommunehelse, forebygg., helsest,- og skolehelsetj. pr. innb 0-20 år	1 591	1 478	8 %	1 496	1 403	7 %
Pleie og omsorg, kr pr innbygger 67 år og over	95 933	98 456	-3 %	92 725	96 125	-4 %
Sosialtjenesten, kr pr innbygger 20-66 år	3 520	2 716	30 %	3 742	2 745	36 %
Barnevern, kr pr innbygger 0-17 år	5 957	5 527	8 %	5 268	5 309	-1 %
Kultur, kr pr innbygger	1 929	1 666	16 %	1 682	1 566	7 %
Samferdsel, kr pr. innbygger	1 144	685	67 %	1 070	583	84 %
Kirke, kr pr innbygger	609	420	45 %	604	414	46 %
Adminstrasjon og styring, kr pr innbygger	3 451	2 950	17 %	3 245	2 829	15 %
<i>Dekningsgrad</i>						
Andel barn 1-5 år med barnehageplass (%)	92,8	90,1	3 %	92,1	89,0	3 %
Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning (%)	9,2	7,5	23 %	9,0	7,1	27 %
Legeårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetjenesten	10,0	8,8	14 %	8,9	8,7	2 %
Fysioterapiårsverk pr 10 000 innbyggere, kommunehelsetj.	10,4	8,5	22 %	9,6	8,6	12 %
Andel plasser i enerom i pleie- og omsorgsinstitusjoner (%)	90,7	93,6	-3 %	93,6	94,1	-1 %
Andel innb. 80 år og over som er beboere på institusjon (%)	17,2	12,6	37 %	16,0	13,0	23 %
Andel sosialhjelpsmottakere i ald. 20-66 år, av innb. 20-66 år (%)	4,8	3,9	23 %	5,1	3,9	31 %
Andel barn med bameverntiltak ift. innb. 0-17 år (%)	4,8	4,2	14 %	4,9	3,9	26 %
Lengde kommunale veier og gater pr 1 000 innbygger (km)	11,5	5,5	109 %	11,7	5,6	109 %
Syssel-, gangveier/turstier mv. m/kom. driftsansvar pr 10 000 innb. (km)	17,0	26,0	-35 %	16,0	26,0	-38 %
Kommunalt disponerte boliger pr 1000 innbyggere	20,0	20,0	0 %	18,0	20,0	-10 %
<i>Utdypende tjenesteindikatorer</i>						
Barnehage-andel ansatte med førskolelærerutdanning	40,3	33,1	22 %	39,1	33,2	18 %
Barnehage-styrere og pedagogiske ledere med førskolelærerutd.	97,2	87,2	11 %	94,0	86,8	8 %
Skole-elever pr kommunal skole	222	276	-20 %	223	276	-19 %
Skole-gjennomsnittlig gruppestørrelse, 8.-10. årstrinn	15,5	16,0	-3 %	16,3	16,0	2 %
<i>Produktivitet/enhetskostnader</i>						
Korrigerte brutto driftsutg. pr barn i kommunal barnehage	134 209	140 203	-4 %	125 840	132 217	-5 %
Korrigerte brutto driftsutg. pr mottaker av hjemmetjenester	174 727	187 671	-7 %	160 425	180 473	-11 %
Korrigerte brutto driftsutgifter, institusjon, pr. kommunal plass	781 971	868 885	-10 %	750 383	857 826	-13 %
Korrigerte brutto driftsutg. i kr pr km komm. vei og gate i alt	127 031	145 383	-13 %	117 754	146 948	-20 %
Årsgebyr for vannforsyning (gjelder rapporteringsåret+1)	1 257	1 911	-34 %	1 257	1 762	-29 %
Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	1 332	2 588	-49 %	1 332	2 500	-47 %
Årsgebyr for avfallstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)	2 625	2 274	15 %	3 281	2 180	51 %
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, byggesaker	48	44	9 %	31	49	-37 %
Gjennomsnittlig saksbehandlingstid, vedtatte reg.planer	213	331	-36 %	180	280	-36 %

Vedlegg 7. Gebyrer private planer, byggesak, matrikkel m.fl.

Forskrift for gebyr for private planer, byggesak, matrikkel m.fl. gjeldende fra 1.1.11. Regulering av gebyrsatser 2012

Rana kommunestyre vedtok ny forskrift 13. desember 2010, sak 79/10. Forskriften skal sikre at kommunen kan få dekket sine kostnader til lovpålagt saksbehandling for de angitte sakstypene. Satsene i regulativet kan i henhold til forskriften endres gjennom den årlige budsjettbehandlingen.

Større og mer komplekse saker fikk økte gebyr i det nye regulativet - enklere saker lavere. Inntektsnivået totalt sett for 2011 er ment å ligge på samme nivå som 2010. Erfaringene med gebyrregulativet så langt for inneværende år 2011 tilsier at inntektsmålsettingen med den nye forskriften synes å holde.

Formålet med gebyrforskriften og det årlige budsjettvedtak om gebyrsatsene er å sikre at kommunen får dekket sine kostnader til lovpålagt saksbehandling. Dette er tjenesteproduksjon som over tid skal være selvfinansierende. Status i slik sammenheng er at det ennå mangler en del før selvfinansiering av tjenestene som gebyrfinansieres vil være oppfylt. Byggesak genererer den største gebyrinntekstposten, og har også høyest andel selvfinansiering. Avdelingen har imidlertid gjennom hele 2011 hatt en ubesatt stilling noe som innebærer at arbeidskrevende lovpålagte oppgaver og systemer for tilsyn og kontroll, samt ulovlighetsoppfølging ennå ikke er iverksatt.

Departementet legger til grunn at kommuner foretar årlige justeringer av sine gebyrregulativ. Utarbeidelse av dokumentasjon og kontroll av at inntektene ikke overstiger kostnadene skal skje over 3-5 år. Når den nye forskriften neste år har fungert i to år, og bemanning og organiseringen av Byggesak antas å være bedre dimensjonert i henhold til kravene i den nye Plan- og bygningsloven, tas det sikte på å fremlegge en mer detaljert gjennomgang og evaluering av selvfinansieringsgraden for de gebyrlagte tjenestene.

Tilråding gebyrsatser 2012:

Gebyrsatsene for 2012 reguleres i henhold til prisstigning i kommunal sektor med 3,25 %. De nye satsene rundes av nedover til nærmeste 10 kr.

Ut fra årets erfaring med forskriften foreslås i tillegg til overnevnte prisregulering endring av følgende satser **(merket med rødt)**.

KAP 3 Bygge og delesaker

TILTAK SOM BEHANDLES ETTER SØKNAD PBL § 20-1		Tiltaks-	Tiltaks-	Tiltaks-
3.1. BOLIGBYGG og FRITIDSHUS (Matrikkel-koder i parentes)		klasse 1	klasse 2	klasse 3
t	Fritidshus, seterhus, skogskoie o.l. (161 - 172)	7 000 kr	13 000 kr	
u	Garasjer, uthus, naust (181 - 183)	5 000 kr	9 500 kr	
v	Annen boligbygning (199)	3 500 kr	9 500 kr	
w	Tilbygg og påbygg t - v	Fra 2 500 kr Til 4 000 kr	8 500 kr	
x	Ombygging t - v	Fra 2 500 kr Til 4 000 kr	8 500 kr	

Begrunnelse: Punkt w og x får ny sats i tiltaksklasse 1, fra 2 500 kr til 4 000 kr. Gebyrsats harmoniseres med regulativets punkt 3.19.

3.1.1 ANDRE TILTAK PÅ BOLIG OG FRITIDSEIENDOM	Klasse 1	Klasse 2	Klasse 3
Sammenføyning av bruksenheter	3 000 kr		

Begrunnelse: Ny sats. Manglet gebyr som passet for denne sakskategori.

3.12. FORNYELSE AV BYGGETILLATELSE	Gebyr
Ny behandling av byggetillatelse før fristen utgår	2 500 kr

Begrunnelse: Tilføyes "før fristen utgår" for å klargjøre sakskategorien.

KAP 4 Matrikkelloven

4.1.1 Oppretting av grunneiendom og fest grunn

Areal fra 0 – 1500 m ²	16 000 kr
Areal fra 1501 – 2000 m ²	18 000 kr
Areal fra 2001 m ² – økning pr. påbegynt da.	1 000 kr
Punktfeste	13 000 kr
Tillegg pr. parsell mer enn en	1 500 kr

Ved fradeling av flere tilgrensende tomter samtidig, betales 90 % for tomt 2-5, 80 % for tomt 6-10 og 70 % for tomt 11 og videre. Begrunnelse: Arbeidsmengden reduseres når flere enheter opprettes i felt.

KAP 7 Utslippstillatelser

7.1 Saksbehandlingsgebyr

Det skal betales et engangsgebyr for saksbehandling ved:

Søknad kommunalt avløpsvann etter forurensningsforskriften kap. 13	Fra 4 500 kr Til 7 500 kr
--	------------------------------

Begrunnelse: Kap 13 i forurensningsforskriften er krav til utslipp fra mindre tettbebyggelser og arbeidet er betydelig mer omfattende enn det gebyret dekker.

Vedlegg 8. Gebyrregulativ vann- og avløp

Gebyrregulativ 2012 Rana kommune vann- og avløp

Tilråddning gebyrsatser 2012:

Det anbefales at vann- og avløpsgebyrer utskrives slik for 2012, med en økning fra 2011 på **3,2 %** for vann og **9 %** for avløp.

Tilknytningsgebyr

Gjelder for Mo, Storforshei og Åga vannverk:

Tilknytningsgebyr vann: **6,78 kr pr m²**. Minste grunnlag for beregning = 100 m². Tilknytningsavgiften ved førstegangstilknytning skal under enhver omstendighet beregnes etter minimum 100 m² bruksareal for bolig og annen bebyggelse. Tilknytningsavgift betales ved tilbygg eller påbygg større enn 25 m² netto bruksareal, for bolig og annen bebyggelse.

NB! Spesielle regler for tilknytning til Dalselv vannverk:

Tilknytningsgebyr vann: **25 605 kr pr m²** for eiendommer utenfor kommunale boligfelt. (Gjelder hovedbygning, 1 gebyr pr. gnr/bnr). Det skal ikke betales tilknytningsavgift ved tilbygg til hovedbygning. For øvrig bebyggelse (kårbolig, industri etc), betales **224 kr pr m²**.

NB! For tomter i kommunale boligfelt, hvor det betales refusjon for opparbeidelse av vei, vann - og avløp, gjelder samme pris som for Mo vannverk.

Gjelder for alle (også Dalselv): Tilknytningsgebyr avløp: **9,71 kr pr m²**. Øvrige betingelser som for vann. **I tillegg kommer m.v.a.**

Årlig gebyr for vann

Fastgebyr vann: **512 kr pr år**.

Gjelder for boenheter og eiendommer i tillegg til et variabelt gebyr.

Variabelt gebyr: **5,45 kr pr m³** vann for de som har vannmåler. For eiendommer uten måler regnes et forbruk på 1,2 m³ pr. m² bruksareal: **6,54 kr pr. m²**

Eiendom som ikke hovedsakelig benyttes til bolig skal betale den variable del av årsgebyret etter målt forbruk.

Ubebygde tomter skal betale samme fastdel som for boenheter. **Gjelder også hvis det står hus på tomte som er ubeboelig, slik at eiendommen er å betrakte som ubebygde tomter.**

I tillegg kommer m.v.a.

Årlig gebyr for avløp

Fastgebyr avløp: **581 kr pr år**. Gjelder for boenheter og eiendommer i tillegg til et variabelt gebyr.

Variabelt gebyr: **6,05 kr pr m³** avløp for de som har vannmåler. For eiendommer uten måler regnes et forbruk på 1,2 m³ pr. m² bruksareal: **7,26 kr pr m²**. Øvrige betingelser som for vann.

I tillegg kommer m.v.a.

Saksutredning

Målsettingen er at årsgebyrene skal være så forutsigbare som mulig for abonnentene og ikke variere sterkt fra år til år selv om kommunen enkelte år får store investeringskostnader enten på nye vannanlegg eller på avløpssiden.

Det har derfor vært bygd opp selvkostfond både på vann- og på avløpskapitlet for å takle vedtatte nyinvesteringer.

Nå når de største investeringene på vann/avløp er ferdige, må fondene bygges ned. Vedlagt selvkostregnskap viser fondenes planlagte nedbygging til null i 2015. Det er i disse tallene tatt hensyn til økte drifts- og kapitalkostnader og planlagte, nødvendige investeringer i perioden 2012-2015.

For 2012 medfører forslaget at det brukes 7,9 mill kr av vannfondet og 2,7 mill kr av avløpsfondet for ikke å øke gebyrene mer enn henholdsvis 3,2 % på vann og 9 % på avløp.

Med dette vil vann- og avløpsgebyrene få en best mulig og jevn stigning, til tross for store utbygginger på vann- og avløpsområdet. Trenden for de neste fire årene vises i vedleggene.

Det anbefales at gebyrene utskrives for 2012 med en økning fra 2011 på 3,2 % for vann og 9 % for avløp.

For en enebolig på 120 m² vil dette medføre at årsgebyrene endres slik fra 2011 til 2012:

Vann økes fra 1 257 kr til 1 297 kr (Med vannmåler øker prisen fra 5,28 kr til 5,45 kr pr. m ³ .)
Avløp økes fra 1 332 kr til 1 452 kr (Med måler øker prisen fra 5,55 kr til 6,05 kr pr. m ³ .)

Økningen i neste års vann-og avløpsgebyr utgjør 160 kr + 25 % mva for en gjennomsnittsbolig.

Vedlegg 9. Feie og tilsynsavgift 2012

Feie- og tilsynsavgift 2012

Følgende avgiftssatser vedtas for Feie- og tilsynsavgift for 2012, gjeldende fra 1.1.2012. Forslag til vedtak betyr at gebyret holdes uendret fra 2011:

Feiing og tilsyn med fyringsanlegg, inntil 2 etasjer	415 kr
Feiing og tilsyn med fyringsanlegg, over 2 etasjer:	514 kr
I tillegg kommer m.v.a.	

Følgende satser vedtas for oppdrag som faktureres utenom Feie- og tilsynsavgift, gjeldende fra den 1.1.2012:

Feiing av større fyringsanlegg (forretningsbygg o.l):	899 kr
Serviceoppdrag feietjenesten (timepris):	694 kr
Fysisk plombering av skorstein / ildsted:	1 180 kr
Feiing av sentralfyrkjøl / ildsted:	694 kr
Fresing av skorstein:	694 kr
I tillegg kommer m.v.a.	

Saksutredning

Saken gjelder fastsettelse av gebyr for lovbestemte feie- og tilsynsoppgaver i henhold til Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn § 2-3. Hele "Forskrift om feie- og tilsynsavgift, Rana kommune, Nordland" er også lagt til grunn.

Gebyrfastsettelsen for feietjenesten er basert på prinsippet om selvkost. Gebyrets størrelse beregnes på grunnlag av forkalkyle som omfatter budsjett / forslag til budsjett, beregning av indirekte kostnader (avskrivninger og renter, samt fellesutgifter Rana kommune), forventet økning av lønnsutgifter og status på feietjenestens bundne driftsfond. Kalkylen korrigeres etter forventede inntekter i tillegg til feie- og tilsynsavgift og lønn som forventes dekket over andre budsjettområder. Endringen i gebyr i forhold til foregående år kontrolleres også opp mot prisstigning i kommunal sektor som en ekstra kvalitetssikring.

Videre gjelder saken fastsettelse av gebyr for oppdrag som ikke hører inn under Forskrift om brannforebyggende tiltak og tilsyn § 2-3, men som utføres av feietjenesten. Disse gebyrene økes i prosent tilsvarende som for økning i Feie- og tilsynsavgift.

Bakgrunn

Feietjenestens driftsfond har pr i dag et overskudd på 191 500 kr. Etter en gjennomgang av regnskap så langt for 2011, ser det ut til at feietjenesten vil ende opp med overskudd på 350 000 kr i 2011, noe som betyr et samlet overskudd på driftsfond på 500 – 550 000 kr.

Det planlegges kjøp av en ny bil til feietjenesten i 2012. Det er så langt ikke innhentet tilbud, men det er stipulert med en kostnad på 300 – 350 000 kr. Selv om dette trekkes fra overskudd på driftsfondet, er resterende innenfor beregnet kostnadsøking i øvrig budsjett for 2012. Det er dermed riktig å holde feie- og tilsynsavgiften uendret for 2012.

Tjenester

- ▶ Helse og sosial
- ▶ Omsorg
- ▶ Kultur og fritid
- ▶ Teknisk
- ▶ Bygg og eiendom
- ▶ Skatt og komm.krav
- ▶ ServiceTorget
- ▶ Vei og trafikk
- ▶ Innbyggjerdialog
- ▶ Undervisning
- ▶ Idrett og friluftsliv
- ▶ Nettstedskart
- ▶ NAV Rana

Kontakt oss

Nyheter

Budsjettpresentasjon tirsdag 1. november

Mandag 31.10.2011

Tirsdag 1. november presenterer rådmann Sigmund K Johnsen sitt forslag til budsjett 2012 for Rana kommune. Det skjer blant annet på et åpent møte i kommunestyresalen kl. 19:00 - 21:00. Alle er velkommen.

Lunskonsert i Mo kirke tirsdag 1. november

Mandag 31.10.2011

Lunskonsert i Mo kirke tirsdag 1. november klokka tolv. Musikere: Elin Korneliussen - cello, Øyvind Lunde - gitar

» Se flere nyheter

Søk i nettsted:

Utvidet søk

Kino

Bibliotek

Barnehage

Moheia Fritidspark

Aktuelt

- Flytte til Rana..
- Kraft og energi
- Kulturkalender
- Polarsirkeltrimmen
- Revisjon konsesjonsvilkår
- Fakta og informasjon
- Prosjekter
- Sjekk luftkvaliteten

Selvbetjening

- e-Tjenester
- Kunngjøringer
- Ofte stilte spørsmål
- Tjenestebeskrivelser
- Skjemakatalog
- Kart-/eiendomstorg
- Postliste
- Ledige stillinger
- Foreningsregister

Organisasjonen

- Organisasjon
- Planer og budsjett
- Kriseberedskap
- Miljøstatus Rana
- Næringsliv
- Overformynderi
- RKK/Kompetanse
- Profilhåndbok

Politikk

- Organisering
- Valg 2011
- Hovedutvalg
- Andre utvalg
- Kommunestyret LIVE
- Møteplan
- Sakslister/møteprotokoller
- Høringer